

Nr 158

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente m. m.; given Stockholms slott den 6 april 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sigurd Lindholm

Propositionens huvudsakliga innehåll

För årets riksdag har i tidigare avgivna propositioner framlagts förslag, som föranleder ändringar i vissa statliga avlöningsreglementen. I årets statsverksproposition (VIII ht) har sålunda framlagts dels förslag, som medför att rektor och facklärare vid Göteborgs skolköksseminarium skall inordnas under statliga avlöningsreglementen, dels förslag beträffande vissa tjänster vid den till lärarhögskolan anslutna övningskolan, vilka förslag medför behov av ändringar i avlöningsreglementet för övningslärare. Behov av ändringar i vederbörliga avlöningsreglementen följer också av förslag i prop. 1956: 80 om undervisningsskyldigheten för lärare i vissa specialklasser och av förslag i prop. 1956: 110 om inrättande av vissa specialflygläkarbeställningar. Inom civildepartementet har härutöver varit föremål för beredning vissa andra frågor, som för sin lösning påkallar ändringar i avlöningsreglementena eller som eljest är av natur att böra underställas riksdagen. Det sistnämnda gäller beträffande förslag till vissa åtgärder i syfte att bättre kunna tillvarata de partiellt arbetsföras arbetsinsatser inom statsförvaltningen ävensom förslag angående de statliga myndigheternas medverkan vid uppbörd av vissa försäkringspremier och föreningsavgifter m. m.

I förevarande proposition föreslås, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med såsom bilaga till statsrådsprotokollet i ärendet fogat författningsförslag, vidtaga ändringar i statens

allmänna avlöningsreglemente. Därjämte begäres riksdagens bemyndigande att vidtaga vissa ändringar i avlöningsreglementet för folkskolan, avlöningsreglementet för övningslärare, prästlönereglementet, polislönereglementet och kungörelsen om sjukvårdsförmåner för vissa polismän samt att utfärda föreskrifter angående partiellt arbetsföras användande inom statsförvaltningen ävensom beträffande de statliga myndigheternas medverkan vid uppbörd av vissa försäkringspremier och föreningsavgifter m. m.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 april
1956.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för civildepartementet, statsrådet Lindholm, frågor om *ändringar i gällande avlöningsreglementen m. m.* samt anför därvid följande.

I olika tidigare avgivna propositioner till årets riksdag har framlagts förslag, som föranleder ändringar i gällande statliga avlöningsreglementen. I årets statsverksproposition (VIII ht) har sålunda framlagts förslag (p. 200), som medför att rektor och facklärare vid Göteborgs skolköksseminarium skall inordnas under statliga avlöningsreglementen, ävensom förslag (p. 183) om inrättande av vissa tjänster vid den till lärarhögskolan knutna övningskolan, vilket medför behov av ändringar i avlöningsreglementet för övningslärare. Ytterligare förslag av här avsedd natur har framlagts i prop. 1956: 80 angående försöksverksamheten med nioårig enhetsskola m. m. så vitt avser undervisningsskyldigheten för lärare i vissa specialklasser samt i prop. 1956: 110 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1956/57 m. m. i fråga om inrättande av vissa beställningar som specialflygläkare.

Inom civildepartementet har härutöver varit föremål för beredning vissa andra lönefrågor, som för sin lösning påkallar ändring i avlöningsreglementena.

Jag torde vidare få anmäla vissa andra frågor av sådan natur, att de bör underställas riksdagen. Detta gäller främst frågan om vidtagande av åtgärder i syfte att bättre kunna tillvarata de partiellt arbetsföras arbetsinsatser inom statsförvaltningen. Jag torde vidare få anmäla vissa förslag angående de statliga myndigheternas medverkan vid uppbörd av vissa försäkringspremier och föreningsavgifter m. m.

I. Statens allmänna avlöningsreglemente (Saar)

Inom civildepartementet har i anslutning till det anförda upprättats förslag till *kungörelse om ändring i statens allmänna avlöningsreglemente den 30 juni 1948 (nr 436)*, vilket förslag torde få fogas såsom *bilaga* till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Beträffande det närmare innehållet i de föreslagna reglementsbestämmelserna torde jag få lämna följande redogörelse.

1 §.

Reglementets tillämpningsområde m. m.

I årets statsverksproposition (VIII ht, p. 200) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 79 500 kronor. Förslaget innebär bl. a., att de statsbidragsgrunder, som nu gäller för fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala och seminariet för huslig utbildning i Umeå, i huvudsak skall göras tillämpliga även på Göteborgs skolköksseminarium, samt att de statliga avlöningsreglementena skall göras tillämpliga på rektor och facklärare vid sagda seminarium. Förslaget innebär vidare, att rektorstjänsten vid seminariet skall placeras i lönegrad Ca 29 och två facklärartjänster i lönegrad Ca 25 resp. Ce 23. Vid bifall till detta förslag bör av nämnda tjänster endast rektorstjänsten vara inordnad under Saar, medan för facklärartjänsterna bör gälla avlöningsreglementet för övningslärare. I anslutning härtill föreslår jag, att rektorstjänsten vid Göteborgs skolköksseminarium införes under 1 mom. e) av förevarande paragraf. Nämnda tjänst bör intagas i de föreskrifter, som för rektorstjänsterna vid fackskolan i Uppsala och seminariet i Umeå meddelats i de särskilda bestämmelserna i 4, 5, 13, 19, 28, 38, 39, 42 och 49 §§ reglementet. För att icke onödigtvis tynga författningsförslaget har härmed sammanhängande ändringar icke intagits i detsamma. Angivna ändringar avses skola företagas vid den slutliga utredningen av ändringskungörelsen.

3 §.

För reglementets tillämpning grundläggande bestämmelser

I anslutning till vad som anförts under 1 § har under termen »läroverk m. fl. läroanstalter» i 1 mom. av förevarande paragraf införts Göteborgs skolköksseminarium.

28 och 29 §§.

De fall då löneavdrag skall tillämpas. Semester och däremot svarande annan ledighet

I skrivelse den 12 november 1952 har *fyrpersonalens förening* bl. a. hemställt om förbättring av fyrskeppspersonalens ledighet. Föreningen finner det sålunda synnerligen angeläget, att personalen å fyrskeppen samt vid Ölands södra grunds fyr tilldelas ytterligare minst en månads årlig ledighet. En sådan ytterligare ledighet bör enligt föreningens mening icke rubriceras som semester utan såsom kompensationsledighet.

Bakgrunden till berörda framställning är i huvudsak följande.

I de särskilda bestämmelserna för lots- och fyrstaten under 29 § Saar meddelas föreskrifter om semester för å fyrskepp anställda tjänstemän (fyrskeppspersonal), innebärande att årsemestern avväges med hänsyn

till den tid av kalenderåret, varunder vederbörande fyrskepp beräknas vara påmönstrat. Till en lägsta semester av 12 dagar för avdragsgrupperna 1 och 2 och 15 dagar för avdragsgrupp 3 utgår ett tillägg av 4 resp. 5 semesterdagar för varje hel mångfald av 14, varmed antalet påmönstringsdagar för år beräknas överstiga 150. Förväntas fyrskeppet komma att vara upplagt under viss tid av året, inverkar detta sålunda på semesterns längd. Det maximala antalet semesterdagar utgör för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän samt andra tjänstemän i avdragsgrupp 3 å fyrskepp 90 dagar för kalenderår. Semestern uttages regelmässigt under den tid av året, då fyrskeppet är påmönstrat.

I den mån tjänsteman icke kan beredas tjänstgöring under tid, då fyrskeppet är upplagt, åtnjuter han tjänstefrihet, ordinarie tjänsteman med oavkortad lön och extra ordinarie med B-avdrag å lönen. Uppläggningstidens längd är beroende av is- och andra förhållanden, som kan påverka uppehållet av sjöfarten inom området. Det längst i norr belägna fyrskeppet »Norströmsgrund» intages vanligen i december månad och utlägges på sin station någon gång i maj. För övriga fyrskepp varierar uppläggnings-tiderna. Inom södra och västra lotsdistrikten förekommer det att fyrskeppen är påmönstrade under hela året.

Ovan återgivna särskilda semesterbestämmelser för fyrskeppspersonal gäller jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1950 även för fypersonalen vid Ölands södra grund.

Utlåtanden över framställningen har avgivits av *lotsstyrelsen* och *statens lönenämnd*. *Lotsstyrelsen* anför bl. a., att arbetstiden för annan fyrskeppspersonal än fyrmästare och kockstewart kan uppskattas till omkring 56 timmar för man och vecka samt att denna personal i större utsträckning än vad som är fallet med lotspersonalen under övrig tid är bunden vid tjänstgöringsplatsen. Styrelsen finner det därför icke vara mer än rimligt, att fyrskeppspersonalen och personalen å Ölands södra grunds fyr beredes viss ytterligare ledighet. En sådan förbättring framstår enligt styrelsens mening som angelägen även ur rekryteringssynpunkt. Av praktiskt-administrativa skäl anser styrelsen emellertid att förbättringen bör ske på så sätt att semestern förlänges med 30 dagar.

Ej heller *statens lönenämnd* finner det obefogat, att fyrskeppspersonalen beredes viss ytterligare ledighet. Nämnden har emellertid framhållit, att personalen å vissa fyrskepp, främst de norr om Ålands hav stationerade, redan nu regelmässigt beredes tjänstefrihet i samband med att fyrskeppen upplägges viss del av året. Lönenämnden vill därför tillmötesgå framställningen på så sätt, att fyrskeppspersonalen garanteras en månads tjänstefrihet om året, i första hand förlagd till tid, då fyrskeppet är upplagt. Varar uppläggningstiden mer än en månad, bör personalen, i den mån så befinnes ändamålsenligt, utnyttjas för vikariat å andra befattningar. Nyssnämnda tjänstefrihet bör enligt nämndens mening kvalificera till semester. Ett bifall till vad nämnden föreslagit bör enligt nämndens mening få till konsekvens, att den i 28 § Saar under punkten 2 av de särskilda bestämmelserna för lots- och fyrstaten meddelade föreskriften om skyldighet för extra ordinarie tjänsteman att under tid fyrskepp är upplagt vidkännas B-avdrag skall utgå.

Med hänsyn till de speciella arbetsförhållanden, som gäller för fyrskepps-personalen, samt till den långa tid, vilken denna tillbringar isolerad ombord på fyrskeppen, finner jag mig böra föreslå vissa åtgärder i syfte att bereda angivna personal ökad ledighet. Detta bör enligt min mening ej ske i form av en förlängning av semestern. I anslutning till vad statens lönenämnd föreslagit förordar jag i stället, att fyrskeppspersonalen skall beredas en garanterad tjänstefrihet med oavkortad lön under 30 dagar för år. Motsvarande förmån bör tillkomma personalen å Ölands södra grunds fyr. Såvitt gäller fyrskeppspersonalen synes böra beaktas, vad lönenämnden anfört om, att tjänstefriheten i första hand skall förläggas till tiden för fyrskepps upplägning och att tjänsteman — om så prövas ändamålsenligt — skall utnyttjas för vikariat under den del av upplägningstiden, som överskjuter 30 dagar.

De grundläggande bestämmelserna om här avsedd tjänstefrihet torde icke höra hemma i avlöningsreglementet utan bör meddelas vid sidan av det samma. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på sjöfartsstyrelsen att meddela nämnda föreskrifter.

För genomförande av angivna förslag erfordras emellertid vissa jämkningar i de särskilda bestämmelserna för lots- och fyrstaten i 28 och 29 §§ Saar.

I bestämmelserna om löneavdrag i 28 § Saar föreslår jag sådan ändring, att vad där sägs om B-avdrag å lön för extra ordinarie tjänsteman å fyrskepp icke skall gälla under här avsedd tjänstefrihet.

Såvitt avser bestämmelserna om semester i 29 § Saar uppkommer frågan huruvida den föreslagna garanterade tjänstefriheten skall kvalificera till semester. I den utsträckning dylik tjänstefrihet uttages under påmönstringstid följer detta redan av de gällande bestämmelserna. Frågan begränsar sig sålunda till här avsedd tjänstefrihet, som erhålles under tid då fyrskepp är upplagt. Mot en ovillkorlig rätt att tillgodoräkna tiden för dylik tjänstefrihet för semester synes mig tala, att den totala ledigheten i form av semester och tjänstefrihet härigenom skulle kunna bli omotiverat lång för personal å fyrskepp, som regelbundet är upplagt under viss del av året. Å andra sidan synes tillgodoräkning böra medgivas i den utsträckning detta erfordras för erhållande i avdragsgrupp 3 av lägst omkring 120 dagars ledighet för år i form av semester och tjänstefrihet. En rimlig avvägning synes kunna uppnås genom en regel av den innebörden, att den garanterade tjänstefriheten skall kvalificera till semester endast i fall, då upplägningstiden för fyrskeppet beräknas icke komma att överstiga 45 dagar för år. De närmare bestämmelserna härom torde få meddelas av Kungl. Maj:t. I den särskilda bestämmelsen för lots- och fyrstaten i 29 § Saar föreslår jag därför skola intagas bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i angivna hänseende.

32 §.

Gottgörelse för övertidstjänstgöring m. m.

I 2 mom. av förevarande paragraf stadgas f. n., att gottgörelse för övertidstjänstgöring skall, i den mån så kan ske, utgå i form av ledighet från annan tjänstgöring, kompensationsledighet. Vidare föreskrives i 3 mom. att, i den mån gottgörelse för fullgjord övertidstjänstgöring ej kan beredas genom ledighet, tjänstemannen äger för densamma åtnjuta övertidsersättning.

Under de nyligen avslutade förhandlingarna rörande statstjänstemännens löner för år 1956 uttalades från personalhåll önskemål om sådan jämkning i ifrågavarande bestämmelser, att tjänstemännen skulle beredas valrätt i fråga om den form, i vilken de skulle erhålla kompensation för fullgjort övertidsarbete. För egen del har jag funnit vissa skäl för ett tillmötesgående av dessa önskemål. De förhållandevis förmånliga regler beträffande evalvering av tiden för övertidstjänstgöring, som gäller för beräkningen av kompensationsledighet — en och en halv till två gånger tiden för övertidstjänstgöringen — medför att stundom svårigheter föreligger att utge gottgörelse i form av ledighet. Detta minskar möjligheterna att tillämpa nu gällande regel. Jag är emellertid ej beredd förorda, att tjänstemännens valrätt i fråga om kompensationsform göres helt undantagslös. Vederbörande myndighet bör sålunda ha möjlighet att, då särskilda skäl det föranleder, föreskriva att gottgörelse skall utgå i form av kompensationsledighet. Detta bör främst gälla i fall, då det kan anses motiverat med hänsyn till tjänstemans behov av vila och rekreation efter en forcerad arbetsperiod. Vidare kan beslut av angivna innebörd behöva meddelas i de undantagsfall, då det erfordras för utjämning av ojämn arbetsbelastning under olika perioder inom ett arbetsområde.

33 §.

Särskilda ersättningar

Enligt punkten 1 av de *u t r i k e s f ö r v a l t n i n g e n* i förevarande paragraf meddelade särskilda bestämmelserna må tjänsteman må utrikesförvaltningen med stationering utom Europa på därom gjord framställning kunna av Kungl. Maj:t beviljas *bidrag för resa till Sverige under semester* högst en gång vart tredje eller, i vissa fall, vartannat år. Bidrag må, under i övrigt stadgade förutsättningar, icke beviljas till högre belopp än som motsvarar kostnaden för biljetter, i vilkas pris kosthåll icke ingår, till Stockholm och åter till stationeringsorten för tjänstemannen, hans hustru ävensom hans barn under 19 års ålder.

I allmänhet ingår kosthåll i priset för såväl flyg- som båtbiljett, varför man i dylika fall måste göra avdrag för värdet av kosthållet. För närvarande göres sådant avdrag med 15 kronor för person och dag. Detta avdrag grundar sig på en analogi med bestämmelserna i 9 § 2 mom. utlands-

resereglementet, enligt vilka bestämmelser traktamente vid utrikes tjänsteresa utgår med ett 15 kronor lägre belopp än eljest, om resan under minst halva tiden sker med färdmedel, å vilket kosthåll ingår i biljettpriset. En dylik utformning av avdraget kan emellertid i här avsedda fall understundom leda till att tjänstemannen, i synnerhet vid längre båtresor, måste vidkännas ett alltför högt avdrag för värdet av kosthåll för sig och sin familj. Det är enligt min mening rimligare, att ersättningen för biljettkostnaden beräknas så, att tjänstemannen blott behöver vidkännas avdrag för värdet av kosthåll med belopp, som kan anses skäligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Den av mig föreslagna ändringen av författningstexten på förevarande punkt ger möjlighet till en dylik smidigare tillämpning. Motsvarande ändring bör göras i 29 § 8 mom. prästlöne-reglementet.

Punkten 3 a) av förenämnda särskilda bestämmelser innehåller bl. a. föreskrifter om *bidrag för inköp av bil* och *ersättning för hållande av bil*. Dessa föreskrifter innebär, *dels* att bidrag för inköp av bil utgår med 10 000 kronor, därest tjänsteman vid utrikesförvaltningen för första gången förordnats att i egenskap av sändebud tjänstgöra såsom chef för beskickning, *dels ock* att ersättning för hållande av bil utgår med ett på visst sätt beräknat belopp för år, därest tjänsteman vid utrikesförvaltningen innehar förordnande att i egenskap av sändebud tjänstgöra såsom chef för beskickning och för tjänsteutövningen använder sådant fordon. Ifrågavarande förmåner är sålunda begränsade till en relativt snäv personkrets.

Anledning synes mig föreligga att föreslå en viss utvidgning av nämnda krets till att omfatta ytterligare vissa tjänstemän, beträffande vilka med hänsyn till deras tjänsteställning motsvarande skäl för erhållande av bidrag kan anses föreligga. Jag avser då till att börja med tjänsteman, som i egenskap av generalkonsul förordnats att tjänstgöra såsom chef för generalkonsulat. Jag föreslår vidare, att förmånerna skall utgå ej blott till tjänsteman, som i egenskap av sändebud tjänstgör som chef för beskickning, utan även till annan tjänsteman, som förordnats att med ställning som sändebud tjänstgöra som chef för beskickning. Slutligen föreslår jag, att tjänsteman, som förordnats att med ställning som sändebud tjänstgöra som chef för permanent delegation, skall bli berättigad till angivna förmåner. För närvarande finns endast tre permanenta delegationer, nämligen delegationen hos Förenta Nationerna i New York, delegationen hos OEEC i Paris och delegationen hos den europeiska kol- och stålunionens höga myndighet i Luxemburg.

I författningsförslaget har i förenämnda särskilda bestämmelser såsom en ny punkt 4 intagits föreskrifter om ett nytt lönetillägg, benämnt *hemmatillägg*. Här om torde jag få anföra följande.

Av utrikesförvaltningens diplomatiska och konsulära personal tjänstgör normalt omkring en fjärdedel i Sverige och tre fjärdedelar utom riket. Angivna personal tillbringar m. a. o. i genomsnitt tre fjärdedelar av anställ-

ningstiden utomlands. Vid stationering utomlands äger de utöver lönen åtnjuta ett flertal förmåner såsom ortstillägg, barnbidrag och utomeuropeiskt tillägg, avsedda att täcka sådana särskilda kostnader, som är förenade med utrikestjänstgöringen. Jämväl för en tjänsteman, som efter tjänstgöring utomlands stationeras i Stockholm, uppkommer emellertid kännbara ekonomiska påfrestningar i form av extra kostnader, som icke tillräckligt kompenseras av f. n. på kort sikt utgående förmåner i form av förflyttningsbidrag m. m. En hemmavarande utrikestjänsteman måste ständigt vara beredd att ånyo tillträda tjänst utomlands, vilket gör, att han ej kan planera sitt liv i hemlandet på längre sikt som övriga statstjänstemän. I ett flertal länder, bl. a. Danmark och Norge, har man löst detta omställningsproblem genom införande av särskilda årliga lönetillägg under tjänstgöring i hemlandet.

Mot bakgrunden av vad sålunda anförts har jag ansett mig böra föreslå, att bestämmelser om dylikt lönetillägg nu införes även för den svenska utrikesförvaltningens tjänstemän med lägst ställning som andre sekreterare (motsvarande). Tillägget föreslås skola benämnas hemmatillägg. Tillägget bör, på sätt av författningsförslaget framgår, differentieras efter löneställning och för gift tjänsteman utgå med för år räknat 4 000, 3 000 resp. 2 000 kronor. De skäl, som motiverar införande av hemmatillägg, gör sig ej gällande med samma styrka för ogift som för gift tjänsteman, varför tillägget för ogift torde böra utgå med endast hälften av de för gift tjänsteman föreslagna beloppen.

Hemmatillägg bör få åtnjutas under högst tre år efter hemkomsten till Sverige från utlandstjänstgöring. Kungl. Maj:t bör dock för särskilda fall äga möjlighet att utöka denna tid med ytterligare två år.

Den sammanlagda kostnaden för de föreslagna hemmatilläggen beräknas f. n. uppgå till omkring 130 000 kronor för år. Denna merkostnad rymmes inom ramen för redan beviljade medel under posten Pristjämningsstillägg i utrikesdepartementets avlöningsstat. Några medel torde sålunda för nästkommande budgetår ej behöva särskilt anvisas för detta ändamål.

35 §.

Lönetillägg vid vissa slag av tjänstgöring

3 mom. Flygtillägg m. m. I skrivelse den 22 juni 1955 har *chefen för flygvapnet* bl. a. — i anslutning till förslag om att underofficerare med flyg-signalistutbildning skulle efter frivilligt åtagande få kommenderas till officersutbildning — hemställt om sådan ändring i den under punkten 1 av förevarande moment intagna flygtilläggstabellen, att ett flygtillägg för flyg-signalist om 330 kronor för månad kan utbetalas jämväl i lönegraderna Ma, Me 19 (löjtnant), Ma 23 och Ma 27—37.

Försvarets civilförvaltning, som avgivit utlåtande över framställningen, har icke funnit anledning till erinran mot densamma.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 22 september 1955 bl. a. lämnat *chefen* för flygvapnet begärt bemyndigande med avseende å nämnda utbildning. I

anslutning här till har nu i författningsförslaget införts den av chefen för flygvapnet begärda ändringen i flygtilläggstabellen.

Vid bifall till ett i prop. 1956: 110 (s. 194) framlagt förslag om inrättande av två beställningar för specialflygläkare i lönegrad Cp 6 erfordras ytterligare en ändring i flygtilläggstabellen. Flygtillägg till angivna flygläkare bör nämligen utgå med samma belopp, som gäller för beställningshavare tillhörande lönegrad Ma 27—37.

I skrivelse den 2 september 1955 har *försvarets civilförvaltning* bl. a. anfört, att för vinnande av anställning som flygingenjör av 2. graden på aktiv stat erfordras, att vederbörande efter avlagd civilingenjörsexamen under minst tre år fullgör viss praktisk tjänstgöring. Denna tjänstgöring skall äga rum vid flygvapnet, varvid vederbörande under de första 18 månaderna är placerad i lönegrad Cf 21 och därefter i lönegrad Ce 23. Sålunda anställd, flygförarutbildad flygingenjör fullgör flygtjänstgöring såsom kontrollflygare men är enligt nu gällande bestämmelser ej berättigad att för dylik tjänstgöring uppbära flygtillägg, förrän han inplaceras i lönegrad Ce 23. Civilförvaltningen anser emellertid, att det ej finnes något skäl att undanta beställningshavare i lönegrad Cf 21 från rätt till flygtillägg vid fullgörande av flygförartjänst, i all synnerhet som dylik beställningshavare i egenskap av flygunderingenjör i reserven under författningssenlig tjänstgöring är berättigad att för motsvarande flygtjänstgöring åtnjuta flygtillägg med 390 kronor för månad. Civilförvaltningen har därför i skrivelsen bl. a. hemställt om sådan ändring i den förenämnda flygtilläggstabellen, att jämväl till beställningshavare i lönegrad Cf 21 må kunna utbetalas flygtillägg för fullgjord flygtjänstgöring såsom kontrollflygare (flygförare) med 390 kronor för månad.

Statskontoret och *statens lönenämnd*, som avgivit utlåtanden över framställningen, har icke funnit anledning till erinran mot densamma.

Även jag finner mig böra biträda framställningen.

Enligt punkten 9 i förevarande moment äger beställningshavare, som icke är berättigad till flygtillägg eller elevtillägg, ävensom civil tjänsteman vid försvaret enligt vissa grunder uppbära flygtraktamente för dag, varunder han beordras deltaga i flygning. Drabbas förut angiven beställningshavare under deltagande i flygning av olycksfall, äger han under tjänstledighet till följd av olycksfallet åtnjuta flygtillägg under högst 2 år. Dylikt tillägg utgår för beställningshavare i högst 15 lönegraden med 150 kronor och för annan beställningshavare med högst 210 kronor, allt för månad räknat. Förut avsedd civil tjänsteman vid försvaret är ej berättigad till motsvarande förmån av flygtillägg vid ledighet till följd av olycksfall.

Flygförvaltningen har i skrivelse den 17 juni 1953 påtalat angivna förhållande och framhållit, att det i icke obetydlig utsträckning förekommer att till flygtillägg icke berättigad civil personal deltagar i flygning. Så uppges vara fallet med bl. a. meteorologassistenter vid flygvapnet samt kontrollingenjörer och andra civila ingenjörer vid vissa flygflottiljer, vid centrala

flygverkstaden i Västerås och vid flygförvaltningen. Flygförvaltningen, som finner starka skäl tala för att civil tjänsteman vid försvaret, som under deltagande i flygning drabbas av olycksfall, beredes ersättning i form av flygtillägg enligt samma grunder, som gäller för till flygtraktamente berättigad militär eller civilmilitär beställningshavare vid försvaret, har i skrivelsen hemställt, att föreskrifter av angiven innebörd måtte utfärdas. *Försvarets civilförvaltning* och *statens lönenämnd* har i utlåtanden över framställningen förklarat sig icke ha något att erinra mot att föreskrifter utfärdas i enlighet med vad flygförvaltningen sålunda föreslagit.

Jag finner mig böra biträda framställningen och föreslår, att till flygtraktamente berättigad civil tjänsteman vid försvaret, som under deltagande i flygning drabbas av olycksfall, vilket medför sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, skall äga att under därav föranledd tjänstledighet åtnjuta ersättning i form av flygtillägg enligt samma grunder, som gäller för beställningshavare vid försvaret.

Samma skäl, som motiverar utgivande av flygtillägg vid tjänstledighet på grund av olycksfall under flygning till nämnda civila tjänstemän vid försvaret, torde kunna åberopas beträffande sådana tjänstemän vid *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* samt *rikets allmänna kartverk*, som med stöd av i förevarande moment meddelade bemyndiganden för Kungl. Maj:t medgivits åtnjuta flygtraktamente. Jag vill därför förorda, att även dessa tjänstemän under tjänstledighet på grund av olycksfall under deltagande i flygning medgives åtnjuta flygtillägg enligt nyss angivna grunder. Härför påkallas i Saar endast ändring i bestämmelserna beträffande institutet.

39 §.

Tjänstedräkt och tjänstetecken m. m.

Enligt punkten 3 av de i förevarande paragraf meddelade särskilda bestämmelserna för försvaret må bl. a. extra ordinarie och ordinarie furirer såsom lån erhålla beklädnad och övrig för tjänsten erforderlig utrustning. För sådant lån skall månadsvis i efterskott erläggas viss ersättning, dock att skyddsbeklädnad eller annan av särskild tjänstgöring påkallad beklädnad ävensom övrig för tjänsten erforderlig, till obligatoriska persedlar icke hörande utrustning må lånas utan ersättning. Enligt punkten 4 b) och c) är andra beställningshavare än sådana, som avses i punkten 3, berättigade att uppbära *dels*, vid tillträdet av första ordinarie eller extra ordinarie beställning, ekiperingshjälp med 750 kronor, om vederbörande ej i annan tidigare anställning vid försvaret uppburit ekiperingshjälp, *dels ock* ekiperingsbidrag med 270 kronor för år för underhåll och förnyelse av obligatoriska persedlar.

I skrivelse den 15 juli 1955 har *försvarsväsendets underbefälsförbund* hemställt om sådan ändring av bestämmelserna i förevarande paragraf, att jämväl innehavare av ordinarie furirsbeställning må äga uppbära ekiperingshjälp och ekiperingsbidrag.

Statens lönenämnd och försvarets civilförvaltning, som avgivit utlåtanden över framställningen, har icke funnit anledning till erinran mot densamma. Civilförvaltningen har framhållit, att en särskild övergångsbestämelse av innebörd, att jämväl ordinarie furir, som tillträtt ordinarie beställning före ikraftträdandet av de föreslagna författningsändringarna, kommer i åtnjutande av de ifrågasatta ekiperingsförmånerna, erfordras.

Jag finner övervägande skäl tala för ett bifall till framställningen. Till ordinarie furir torde i praktiken befordras endast beställningshavare, som kan bedömas komma att senare befordras till överfurir. Det är m. a. o. fråga om beställningshavare, som kan beräknas kvarstå i militärtjänst till pensionsålderns inträde. Under sådana förhållanden finner jag det motiverat, att ifrågavarande beställningshavare jämställas med övriga ordinarie beställningshavare i fråga om rätt till ekiperingshjälp och ekiperingsbidrag. De ändringar i författningstexten, som erfordras vid bifall till framställningen, har intagits i författningsförslaget, medan erforderliga övergångsbestämmelser torde få utfärdas av Kungl. Maj:t.

II. Övriga avlöningsreglementen m. m.

Vissa ändringar erfordras jämväl i *avlöningsreglementet för folkskolan* den 30 juni 1948 (nr 437), *avlöningsreglementet för övningslärare* den 9 juni 1950 (nr 386), *prästlönereglementet* den 29 juni 1951 (nr 577), *polislönereglementet* den 14 maj 1954 (nr 226) och *kungörelsen* den 9 december 1955 (nr 663) med bestämmelser om sjukvårdsförmåner för vissa polismän.

I fråga om samtliga angivna författningar gäller, att deras lydelse ej fastställts av riksdagen. Med hänsyn härtill begränsar jag mig beträffande densamma till att redovisa de erforderliga ändringarna.

Avlöningsreglementet för folkskolan (Arf)

Vid bifall till de i prop. 1956: 80 angående försöksverksamheten med nio-årig enhetsskola m. m. framlagda förslagen beträffande undervisningsskyldigheten för lärare i vissa specialklasser erfordras vissa ändringar i Arf.

Angivna ändringar berör 4 § 4 mom. Arf, vilket stadgande reglerar undervisningsskyldigheten för lärare i hjälpklass m. fl. Beträffande ändringarnas sakliga innebörd torde jag få hänvisa till den i förenämnda proposition (s. 59—62) lämnade redogörelsen.

Avlöningsreglementet för övningslärare

Vid bifall till vad i årets statsverksproposition (VIII ht, p. 200) föreslagits angående lönegradsplacering av två facklärartjänster vid Göteborgs skolköksseminarium, vilken fråga berörts under 1 § Saar ovan, erfordras ändringar i avlöningsreglementet för övningslärare. Jämväl vad under VIII ht, p. 183, föreslagits rörande inrättande av vissa tjänster vid den till lärarhögskolan knutna övningskolan föranleder, i händelse av riksdagens bifall, ändringar i sagda reglemente.

Ändringar erfordras vidare bl. a. i stadgan för övningslärare. Frågan om företagande av sist angivna ändringar torde framdeles få anmälas för Kungl. Maj:t.

Prästlönereglementet

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 december 1955 har *Svenska prästförbundet* hemställt, att det tjänstedubblersarvode, som enligt 28 § prästlönereglementet utgår till i pastorat anställd präst, som vid sidan av tjänstgöring i egen tjänst på grund av förordnande bestrider tjänst i närbeläget pastorat, måtte höjas från 5 till 10 kronor för dag.

Statens lönenämnd har i yttrande över framställningen förklarat sig ej vilja motsätta sig en viss höjning av tjänstedubblersarvodet, dock ej till högre belopp än 8 kronor för dag. Lönenämnden har i sammanhanget erinrat om att det till distriktsveterinär utgående arvodet för bestridande, jämte egen tjänst, av motsvarande tjänst i angränsande distrikt höjts från 5 till 8 kronor för dag från och med den 1 juli 1952.

Jag anser mig böra föreslå en höjning av ifrågavarande arvode till 8 kronor för dag.

Polislönereglementet

Bestämmelserna i polislönereglementet om gottgörelse för övertidstjänstgöring torde få ändras efter i princip samma grunder, som i det föregående föreslagits i fråga om motsvarande bestämmelser i 32 § Saar. Ändringarna berör 16 § 2 och 3 mom. polislönereglementet.

Kungörelsen med bestämmelser om sjukvårdsförmåner för vissa polismän

Polislönereglementet innehåller icke några bestämmelser om sjukvårdsförmåner. Föreskrifter härom meddelas i kungörelsen den 9 december 1955 (nr 663) med bestämmelser om sjukvårdsförmåner för vissa polismän. Enligt nämnda kungörelse förutsättes i allmänhet för erhållande av fri läkarvård m. m. att polisman anlitat tjänsteläkare eller åtnjutit vården å öppen mottagning vid allmänt sjukhus. Med tjänsteläkare förstås enligt 2 § kungörelsen läkare, anställd av staten eller av kommunen i öppen sjukvård, vilken ombesörjer läkarvård å polismannens stationeringsort, eller, om tillgång till dylik vård ej finnes därstädes, sådan läkare å närmaste ort.

I skrivelse den 25 februari 1956 har *överståthållarämbetet* hemställt om sådan ändring i nämnda kungörelse, att möjlighet öppnas för vederbörande myndighet — i Stockholm rätts- och polisdirektionen — att anvisa särskilda läkare för meddelande av vård och utfärdande av läkarintyg åt polismän. Dylik läkare skulle kunna anlitas under samma villkor i ersättningshänseende som gäller vid anlitage av tjänsteläkare. Av framställningen framgår att, sedan systemet med s. k. personalläkare avvecklats, polismännen i Stockholm för åtnjutande av fri läkarvård är hänvisade — förutom till polikliniker och central- eller distriktsdispensärer — till stadsdi-

striktsläkare. Detta hade med hänsyn till den stora besöksfrekvensen hos angivna läkare och vid poliklinikerna medfört olägenheter i form av tidspillan såväl för polismännen själva som ur tjänstesynpunkt.

Vad överståthållarämbetet sålunda anfört finner jag beaktansvärt. Olägenheter av angivna slag torde förutom i Stockholm kunna göra sig gällande även i vissa andra städer med en stor poliskår. Med hänsyn härtill föreslår jag, att i 2 § förenämnda kungörelse intages stadgande av den innebörden, att med tjänsteläkare skall likställas sådan läkare, till vilken polismän inom större polisdistrikt av vederbörande myndighet blivit hänvisade för erhållande av läkarvård m. m. Stadgandet bör äga tillämpning allenast inom polisdistrikt, vilket erhållit Kungl. Maj:ts medgivande härtill.

III. Partiellt arbetsföras anställning i statlig tjänst m. m.

I prop. 1949:132 föreslogs i anslutning till vissa förslag, som framlagts av kommittén för partiellt arbetsföra i dess fjärde betänkande (SOU 1948:11), att de statliga myndigheterna skulle erhålla anvisningar, som kunde tjäna som vägledning vid utformningen av deras personalpolitik i fråga om utnyttjandet av partiellt arbetsföra. Med partiellt arbetsföra avsågs personer, vilka på grund av fysiskt eller psykiskt arbetshinder eller social belastning har eller kan väntas få svårare än andra att erhålla eller behålla ett förvärvsarbete. Förslaget avsåg löneplansanställd personal, men därjämte rekommenderades en motsvarande behandling beträffande statlig arbetarpersonal. Detta förutsattes skola uppmärksammas vid blivande avtalsförhandlingar. De framlagda förslagen lämnades utan erinran av riksdagen.

I 4 § kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 564) med tilläggsbestämmelser till statens allmänna avlöningsreglemente (TB Saar) infördes härefter genom kungörelsen den 3 juni 1949 (nr 322) vissa anvisningar för myndigheternas behandling av frågor rörande anställande av partiellt arbetsföra i statlig tjänst. Samtidigt härmed anbefalldes arbetsmarknadsstyrelsen och medicinalstyrelsen att gemensamt inkomma med förslag till bestämmelser om samrådet myndigheterna emellan i fråga om den rådgivande verksamhet, som förutsatts skola ankomma på myndigheterna.

I anledning härav inkom ämbetsverken med skrivelse i ämnet den 6 december 1950. I denna anfördes bl. a. följande.

Ärenden avseende ett tillvaratagande av partiellt arbetsföras arbetskraft torde kunna särskiljas i två grupper, nämligen dels ärenden, som syftar till att i det produktiva arbetet inlemma partiellt arbetsföra, dels ock ärenden där fråga är om ett bibehållande i aktiv tjänst av personer, vilkas tjänstduglighet i något eller några avseenden är nedsatt. I sistnämnda fall är det i allmänhet fråga om att vid ansökan om sjukpension eller invalidpension bedöma möjligheterna av huruvida vederbörande kan tjänstgöra i annan befattning, till vilken han må vara pliktig att låta förflytta sig. Även vid ansökan om förtidspension kan problemet uppkomma, om tjänstemannen genom omplacering bör beredas annat arbete och sålunda bibehållas i tjänst.

Med hänsyn till sin natur kräver ärenden av ifrågavarande slag — antingen det gäller att nyanställa eller i annan tjänst omplacera partiellt ar-

betsföra -- i regel såväl medicinsk sakkunskap som sakkunskap inom arbetsmarknadsområdet; de kommer sålunda i allmänhet under såväl medicinalstyrelsens som arbetsmarknadsstyrelsens bedömande. Denna omständighet har med hittillsvarande ordning nödvändiggjort ett tidsödande remissförfarande myndigheterna emellan.

Vid överläggningar mellan arbetsmarknadsstyrelsen och medicinalstyrelsen har ämbetsverken kommit till den uppfattningen, att till ämbetsverken remitterade ärenden av nu ifrågavarande slag eller som eljest kommer under verkens bedömande lämpligen bör handläggas av en delegation med representanter för vardera myndigheten. Delegationen avses få den sammansättningen att i densamma ingår från medicinalstyrelsen generaldirektören, medicinalrådet och byråchefen å styrelsens medicinalbyrå och en administrativ tjänsteman samt från arbetsmarknadsstyrelsen överdirektören och souschefen, chefen för arbetsvårdssektionen samt en representant för yrkesvägledningsbyrån. I förekommande fall bör delegationen kunna förstärkas med ytterligare sakkunskap inom ämbetsverken, varjämte även i övrigt av förhållandena påkallade jämkningar i densammans sammansättning bör kunna vidtagas.

Några särskilda av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter för handläggningen inom de båda ämbetsverken av förevarande ärenden ansågs icke erforderliga.

Frågan om anställningsmöjligheterna i statstjänst för partiellt arbetsföra har efter de särskilda anvisningarnas utfärdande varit föremål för interpellationer vid såväl 1954 som 1956 års riksdagar.

I en interpellation vid 1954 års riksdag till dåvarande civilministern ställdes frågan, om denne uppmärksammat, att meddelade bestämmelser om partiellt arbetsföras anställning i statlig tjänst icke fått den effekt och praktiska betydelse, som man åsyftat. Vidare frågades, om civilministern var beredd att medverka till åtgärder för att dessa bestämmelser skulle bli mera kända och tillämpade i statsförvaltningen, exempelvis genom utfärdande av särskilda direktiv, och om han vore beredd att vidtaga ytterligare åtgärder för att underlätta partiellt arbetsföras anställning i statlig tjänst. Dåvarande civilministern, statsrådet Lange, förklarade sig vara väl medveten om vikten av att den arbetskraft, som de partiellt arbetsföra representerar, tillvaratages i möjligaste mån. I interpellationssvaret ställdes i utsikt, att myndigheterna skulle i lämplig form påminnas om existensen av meddelade bestämmelser. Vidare utlovades att till prövning skulle upptagas, huruvida icke företags- och samarbetsnämnderna inom statsförvaltningen i någon form kunde inkopplas på frågan.

I anslutning härtill utfärdades den 17 december 1954 ett cirkulär (nr 777) till statsmyndigheterna med en påminnelse om angelägenheten av att den arbetskraft, som de partiellt arbetsföra representerar, i möjligaste mån tillvaratages. Vidare erinrades myndigheterna om de riktlinjer för samhällsorganens ställningstagande till frågor rörande anställande av partiellt arbetsföra, som intagits i anvisningarna till 4 § TB Saar.

I en vid innevarande års riksdag till mig framställd interpellation frågades om snara åtgärder kommer att vidtagas för att effektivisera rekrytering-

en av partiellt arbetsföra i statens tjänst samt vilka möjligheter som finns för anställning av lindrigt kroniskt sjuka. I interpellationssvaret meddelade jag, att för en kategori av kroniskt sjuka, nämligen de sockersjuka, en undersökning pågick med syfte att framskaffa material, som kunde ligga till grund för en omprövning av frågan om i vilken mån de sockersjuka kunde beredas ökade möjligheter till pensionsberättigande tjänster. Jag framhöll vidare, att jag hade för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att på grundval av en inom civildepartementet utarbetad promemoria angående partiellt arbetsföras anställning i statlig tjänst i proposition till årets riksdag framlägga vissa förslag till åtgärder i syfte att ytterligare underlätta partiellt arbetsföras utnyttjande i statens tjänst.

Över nyssnämnda promemoria, i det följande benämnd *departementspromemorian*, har yttranden avgivits av försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, generalpoststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, domänstyrelsen, medicinalstyrelsen, länsstyrelserna i Kalmar, Kopparbergs och Västernorrlands län, statens avtalsnämnd, statens pensionsanstalt, 1951 års pensionsutredning, Landsorganisationen i Sverige (LO), Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (Saco) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Departementspromemorian

Verkningarna av hittills vidtagna åtgärder m. m. I promemorian framhålles, efter en återblick på frågans tidigare behandling, att genom de i TB Saar intagna anvisningarna samt genom tillkomsten av den rådgivande delegationen vissa förutsättningar hade skapats för att statens verk och myndigheter skulle kunna driva en positiv personalpolitik när det gällde rekrytering av partiellt arbetsföra för tjänstemannaanställning.

Inom det kollektivavtalsreglerade området var dock läget sämre. Det stöd som partiellt arbetsföra, vilka sökte statstjänst med lön enligt löneplan, hade genom de i tilläggsbestämmelserna meddelade anvisningarna, saknades i stort sett för de partiellt arbetsföra, som sökte anställning med lön enligt kollektivavtal. Trots en viss uppmjukning av anställningsprinciperna i linje med vad kommittén för partiellt arbetsföra hade rekommenderat fanns i avtalen ännu icke utrymme för samma hänsynstagande i det individuella fallet som i anvisningarna till TB Saar. Kommitténs önskemål om undantag från bestämmelserna om avskedstur för partiellt arbetsföra hade tillmötesgått endast så till vida, att enligt de för personalen vid försvarets förvaltningsmyndigheter och kommunikationsverken gällande avtalen undantag kan medgivas vid lokal förhandling för »arbetare, som till följd av invaliditet, ådragen genom *värnpliktstjänstgöring* eller genom *olycksfall i arbetet*, endast äger begränsade möjligheter att erhålla annan anställning». En bestämmelse i kollektivavtalet för försvarets förvaltnings-

myndigheter, som kan utestänga partiellt arbetsföra från utgående sociala förmåner vid sjukdomsfall i samband med deras åkomma eller defekt, konstaterades fortfarande kvarstå. Kommitténs önskemål om ökad elasticitet vid bestämmandet av lönen vid anställning av partiellt arbetsföra med större arbetshinder hade dock tillgodosetts.

I promemorian beröres också det av förenämnda kommitté upptagna förslaget om en sådan ändring i arbetarpensionsreglementet, att den stipulerade kvalifikationstiden för erhållande av pensionsrätt kunde utsträckas för vissa partiellt arbetsföra med oviss prognos beträffande arbetshindret. I promemorian konstateras, att en partiellt arbetsför med oviss prognos med nu gällande bestämmelser befinner sig i sämre läge när det gäller att vinna en anställning, som regleras av kollektivavtal, än när det gäller en anställning på löneplan, för vilken extra anställningsform kombinerad med senare prövningsförfarande för erhållande av pensionsberättigad tjänst kan tillämpas. Det framhålles, att man inom arbetsmarknadsstyrelsen har kommit till den uppfattningen, att nuvarande bestämmelser i arbetarpensionsreglementet om ovillkorlig pensionsrätt efter viss anställningstid avsevärt försvårar placandet av partiellt arbetsföra med oviss prognos inom de kollektivavtalsreglerade arbetsområdena. Denna fråga borde därför nu tagas upp till prövning.

Från arbetsmarknadsstyrelsen hade inhämtats, att såväl styrelsen som dess lokala organ, länsarbetsnämnderna, med stöd av anvisningarna i TB Saar, sökt att stimulera de statliga myndigheternas intresse att i ökad omfattning anställa partiellt arbetsföra. Några påtagbara framsteg i jämförelse med tidigare förhållanden hade dock icke uppnåtts. Från flertalet länsarbetsnämnder hade till arbetsmarknadsstyrelsen uppgivits, att en av de väsentliga orsakerna till att de nya anvisningarna ej fått åsyftad effekt var bristande kännedom om desamma hos de lokala myndigheterna.

Beträffande den av medicinalstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen gemensamt sammansatta delegationen för arbetsvårdsärenden berörande de statliga myndigheterna framhålles i promemorian, att den icke från myndigheternas sida utnyttjats i den utsträckning, som förutsattes vid dess tillkomst.

Under tiden 7 juni 1951—28 oktober 1954 hade delegationen endast behandlat sammanlagt 45 framställningar om sjukpension (11 fall från löneplansanställda befattningshavare och 34 från kollektivavtalsanställda arbetare). Efter utredning från dels medicinsk, dels arbetsmarknadssynpunkt hade delegationen i 29 fall tillstyrkt sjukpension, i 5 fall avstyrkt pension, i 4 fall förordat arbetsprövning vid statens arbetsklirik i Stockholm samt i 5 fall förordat omplacering av vederbörande, varav i 2 fall efter omskolning. Några förfrågningar från statliga ämbetsverk, huruvida en partiellt arbetsför sökande kan antagas till tjänst eller om en sådan person skall kunna beredas pensionsreglerad befattning, hade delegationen icke haft att taga ställning till under den förflutna tiden.

Den ringa grad, i vilken delegationen hittills utnyttjats av myndigheterna, antages delvis bero på att den icke har den auktoritet, som är önskvärd

för ett dylikt organ. En avgörande brist i delegationens sammansättning anges vara att icke någon representant för staten som arbetsgivare ingår.

En svårighet, som påtagligt gjort sig gällande i delegationens arbete när det gällt fall av omplacering och förflyttning av partiellt arbetsföra i samband med prövning av sjukpensionsfall, synes ha varit grunderna för dispositionen av avlöningsanslagen. Arbetsmarknadsstyrelsen har i en promemoria till civildepartementet den 10 april 1952 anfört följande synpunkter i denna fråga.

Vid prövning av frågor om förtidspension för personer, som på grund av sjukdom icke kan uppehålla sin tjänst, har efter utredning i vissa fall konstaterats, att vederbörande utan hinder av sin sjukdom skulle kunna fullgöra de arbetsuppgifter, som är förenade med viss tjänst hos annan statlig myndighet. När det gäller en ordinarie tjänsteman, kan denne vid en sådan överflyttning göra anspråk på ett bibehållande av tidigare sociala och ekonomiska förmåner, därest den nya tjänsten är hänförd till lägre lönegrad eller avlönas enligt kollektivavtal. I sådana fall, som i praktiken förekommit, har den anställande myndighetens begränsade befogenheter beträffande bl. a. utnyttjande av avlöningsanslag ansetts lägga hinder i vägen för överflyttningen. Vederbörlig myndighet har ej funnit skäl att låta dylikt ärende bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning, uppenbarligen därför att man haft möjlighet att få fullgod arbetskraft och över huvud taget icke är benägen att få till sig överförd partiellt arbetsför från annat verk.

Överväganden och förslag. I departementspromemorian konstateras, att det är två problemkomplex med avseende å de partiellt arbetsföra i statlig tjänst, som behöver upptagas till prövning. Övervägas måste sålunda till en början vilka åtgärder, som behöver vidtagas för att de av statsmakterna anbefallda riktlinjerna för anställande av partiellt arbetsföra i statlig tjänst skall få avsedd effekt på såväl löneplans- som kollektivavtalsområdet. Vidare måste övervägas vilka åtgärder, som kan vidtagas för att sådana befattningshavare, som blivit partiellt arbetsföra i statlig tjänst, skall kunna utnyttjas effektivare, varvid bl. a. en noggrannare prövning av sjukpensionsfallen kommer i förgrunden.

För att tillgodose det förstnämnda syftet föreslås en *upplysningsverksamhet* kring de av statsmakterna anbefallda riktlinjerna när det gäller anställning av partiellt arbetsföra. Detta skulle ske genom en upplysningskampanj i arbetsmarknadsstyrelsens regi samt mera långsiktigt genom att företags- och samarbetsnämnderna inom de olika myndigheterna i sin verksamhet tar upp problemen med de partiellt arbetsföras sysselsättningsmöjligheter. Det framhålles emellertid, att effekten av en dylik upplysningsverksamhet skulle öka om i stort sett samma förutsättningar för anställande av partiellt arbetsföra inom det kollektivavtalsreglerade området tillämpades som när det gäller tjänstemannaområdet.

Den föreslagna upplysningskampanjen skulle i första hand ta sikte på de tjänstemän, som sysslar med anställnings- och personalfrågor inom de lokala statliga förvaltningsorganen, samt icke endast avse nyanställningsfrågor utan över huvud taget frågor, som rör skadade eller sjuka befattningshavare. Kampanjen skulle bl. a. genomföras i form av informationsmöten,

vilka skulle anordnas av arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna.

I fråga om de förberedande åtgärderna för den föreslagna upplysningskampanjen föreslås, att det uppdrages åt arbetsmarknadsstyrelsen att utarbeta och iordningställa lämpligt informationsmaterial. Detta material, spridningen därav samt planeringen av informationsmötena förutsättes höra godkännas av ett i promemorian föreslaget nytt centralorgan för frågor rörande partiellt arbetsföra i statens tjänst.

Kampanjen föreslås skola inledas genom utfärdande av ett cirkulär till statsmyndigheterna, vari möjligheterna att underlätta de partiellt arbetsföras användande i statlig tjänst redovisas samt kampanjens syfte klar göres.

Företags- och samarbetsnämnderna vid myndigheterna förutsättes skola delta i kampanjen. Vidare föreslås nämnderna skola fortlöpande ta befattning med frågor rörande de partiellt arbetsföra. Sådana frågor bör sålunda kontinuerligt tas upp vid nämndernas sammanträden. Nämnderna skulle därigenom kunna dels medverka vid utformandet av riktlinjerna för myndigheternas personalpolitik i fråga om partiellt arbetsföra, dels bedriva den behövliga lokala informationsverksamheten om de handikappades problem. För att möjliggöra detta och överhuvud tillföra myndigheterna sakkunskap på området föreslås vidare, att en särskild befattningshavare hos myndigheterna skall utses att fungera som kontaktman med arbetsförmedlingsorganen i olika arbetsvårdsärenden och som mottagare av det informationsmaterial, som distribueras av dessa organ, bl. a. i samband med upplysningskampanjen. Denne kontaktman förutsättes fungera som föredragande i företagsnämnden i dessa frågor.

En väsentlig förutsättning för ett bättre tillvaratagande av de partiellt arbetsföras arbetskraft i statlig tjänst anses i promemorian vara, att den av medicinalstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen gemensamt bildade delegationen för arbetsvårdsärenden på det statliga området utvidgas och får en mera fristående och auktoritativ ställning. Enligt promemorian bör nu upptagas frågan om inrättande av *ett centralt organ* med uppgift att handlägga ärenden angående de partiellt arbetsföras utnyttjande i statlig tjänst. Beträffande organets sammansättning har tidigare från arbetsmarknadsstyrelsens sida hävdats, att däri borde — förutom representanter för de två verk, som är företrädna inom den nuvarande delegationen — ingå representanter för civil- och socialdepartementen. Härigenom skulle de intressen bli företrädna, som staten har å ena sidan som arbetsgivare och å **andra sidan** såsom huvudman för socialvården. I promemorian tages ej direkt ställning till sammansättningen; det framhålles emellertid att den nämnda sammansättningen bör kunna övervägas. Vid handläggningen av vissa ärenden bör organet lämpligen kunna förstärkas med representanter för berörda verk och personalorganisationer. Såsom kansli för organet föreslås arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsbyrå skola fungera. En tjänsteman å denna byrå bör avdelas för att kontinuerligt bereda de ärenden, som skall behandlas av organet, samt sköta dess löpande uppgifter.

Det nya organet föreslås skola stå myndigheterna till tjänst med råd och utlåtanden i alla frågor rörande partiellt arbetsföras sysselsättande i statlig tjänst, såväl inom tjänstemannaområdet som inom det kollektivavtalsreglerade området. Förutom ärenden angående nyanställning av partiellt arbetsföra skulle det också bli fråga om att i samband med ansökan om sjukpension eller invalidpension bedöma möjligheterna av att kunna placera vederbörande i andra befattningar, till vilka de kan vara pliktiga att låta förflytta sig. Med anledning av att den nuvarande delegationen endast haft att behandla ett relativt ringa antal dylika ärenden framhålles, att det starkt kan ifrågasättas, om icke alla sådana ärenden inom de statliga myndigheterna i fortsättningen skall remitteras till det nya organet. Därigenom skulle alla möjligheter till rationella omflyttningar av de pensionssökande kunna prövas, innan pensionsbeslut fattas. I promemorian framhålles, att det förordade centrala prövningsförfarandet av sjukpensionsfallen är angeläget, inte bara för att den partiella arbetskraften skall kunna utnyttjas på bästa sätt utan också ur trängre statsfinansiell synpunkt med hänsyn till pensionskostnaderna. En noggrannare prövning av pensionsfallen motiveras också av att pensionsbesluten f. n. är definitiva och icke kan omprövas vid en eventuell förbättring av hälsotillståndet.

I promemorian föreslås *ändringar i gällande avlönings- och pensionsbestämmelser* enligt följande.

I syfte att minska betänkligheterna mot att anställa partiellt arbetsföra på kollektivavtalsområdet föreslås, att i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare skall införas en bestämmelse om att partiellt arbetsföra arbetare, för vilken prognosen beträffande arbetshindret vid anställningstillfället är oviss, skall kunna undantagas från tillämpning av reglementet. I dylikt fall bör dock myndigheten bestämma viss tid, efter vilken ny läkarundersökning skall komma till stånd, och på grundval av denna undersökning bedöma, huruvida tjänstepensionsreglementet dåmera skall tillämpas på vederbörande arbetare eller om han fortfarande skall undantagas. Härigenom skulle erhållas viss överensstämmelse med vad som för angivna kategori av partiellt arbetsföra tillämpas på löneplansområdet i fråga om erhållande av pensionsberättigande tjänst.

I departementspromemorian framhålles, att nuvarande bestämmelser lägger vissa hinder i vägen för eventuella omflyttningar, när det gäller vissa kategorier av statsanställda. Sålunda inträder för den kollektivavtalsanställda personalen enligt arbetarpensionsreglementet rätt till invalid- och sjukpension oberoende av om omplacering till annat verk varit möjlig. Vidare är förflyttningsskyldigheten för beställningshavare vid försvaret f. n. begränsad till försvarets område. Det föreslås därför, att 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare ändras så, att överensstämmelse erhålles med motsvarande bestämmelser för de civila statstjänstemännen i allmänhet. Förutsättningen för erhållande av invalid- eller sjukpension bör sålunda vara, att arbetaren icke kan omplaceras vare sig inom det egna verket eller till annat verk inom statsförvaltningen. Vidare föreslås, att den i Saar före-

skrivna förflyttningsskyldigheten för ordinarie beställningshavare vid försvaret skall utsträckas till att gälla icke endast försvaret utan även statlig verksamhet i övrigt.

Vidare rekommenderas, att diskussioner skall upptagas mellan avtalsparterna om vissa förändringar i kollektivavtalens allmänna bestämmelser syftande till ett ökat hänsynstagande till de partiellt arbetsföras svårigheter på arbetsmarknaden. Sålunda föreslås, att man vid kommande avtalsförhandlingar skall söka få till stånd en utvidgning av bestämmelserna om undantag från avskedstur till att omfatta alla partiellt arbetsföra vid vederbörande arbetsplats. Även bestämmelsen i kollektivavtalet gällande försvarets myndigheter om inskränkning i rätten till utgående sociala förmåner för partiellt arbetsföra vid sjukdomsfall i samband med deras åkomma eller defekt föreslås skola omprövas.

Det problem vid omflyttning av partiellt arbetsför ordinarie tjänsteman, som sammanhänger med att vederbörande äger bibehålla tidigare avlöningsförmåner, föreslås skola tills vidare lösas så, att tjänstemannen avlönas av den myndighet, hos vilken han har sin pensionsberättigande tjänst. Detta skulle dock gälla endast i den mån det icke befinnes skäligt, att kostnaderna — med hänsyn till värdet av arbetsinsatsen — bör bestridas av den myndighet, där vederbörande fullgör tjänstgöringen. Frågan om ett särskilt anslag på civildepartementets huvudtitel för bestridande av lönekostnaderna för omplacerade partiellt arbetsföra anses dock böra närmare undersökas av det nya centralorganet.

Yttrandena

Beträffande frågan om en upplysningskampanj har flertalet av remissinstanserna tillstyrkt eller icke haft något att erinra mot att en kampanj kommer till stånd. Av kommunikationsverken, som mest beröres av en dylik åtgärd, har endast *telestyrelsen* deklarerat en skeptisk inställning. Enligt styrelsens uppfattning skulle nämligen det resultat, som kunde uppnås genom kampanjen, icke komma att stå i rimlig proportion till med kampanjen förenade kostnader och arbete. En liknande uppfattning för försvarets del företrädes av *försvarets civilförvaltning*. *Vattenfallsstyrelsen* däremot finner den föreslagna upplysningskampanjen lämplig och önskvärd. *Generalpoststyrelsen* ställer vissa förväntningar på att den föreslagna upplysningsverksamheten m. m. skall kunna öka möjligheterna att bättre utnyttja befattningshavare, som under sin anställningstid drabbats av nedsatt arbetsförmåga. *Järnvägsstyrelsen* betonar, att i den del upplysningsverksamheten kommer att beröra frågor, som har med redan anställda skadade eller sjuka befattningshavare att göra, den torde ha ett visst värde för personalchefer och verksläkare, som har att taga ställning till dessa ofta svårbedömliga och ömtåliga problem. Styrelsen anser dock, att statens järnvägar bör undantas från skyldigheten att delta i den planerade kampanjen i vad denna avser nyanställning av partiellt arbetsföra. Kampanjen anses nämligen i detta hänseende ej kunna leda till något resultat på grund av redan

nu föreliggande svårigheter att placera om den partiellt arbetsföra arbetskraft, som finnes inom ett företag av statens järnvägars karaktär. Även generalpoststyrelsen och telestyrelsen understryker verkens begränsade möjligheter att nyanställa partiellt arbetsföra.

TCO har ifrågasatt nödvändigheten och lämpligheten av en brett upplagd informationskampanj med hänsyn till att det rör sig om ett relativt begränsat antal för rekryteringen av partiellt arbetsföra ansvariga tjänstemän. Övriga personalorganisationer har däremot icke haft något att erinra.

Förslagen om företagsnämndernas inkopplande på frågan om de partiellt arbetsföra och om utseende av speciella kontaktmän har i allmänhet i princip tillstyrkts. *Försvarets civilförvaltning* har dock ställt sig avvisande, då förhandlingar i dylika frågor lätt leder till diskussioner i rena person- och anställningsfrågor, vilket principiellt ej kan anses överensstämma med företagsnämndernas uppgifter. Icke heller synes det civilförvaltningen erforderligt att utse någon särskild kontaktsman med arbetsförmedlingen. En negativ hållning intas också av *statskontoret* och *riksräkenskapsverket*. Av kommunikationsverken, där det övervägande antalet företagsnämnder finnes, framhåller *vattenfallsstyrelsen*, att vid verket f. n. icke så sällan förekommer att frågor om partiellt arbetsföra upptages till diskussion inom företagsnämnderna och att erfarenheterna härav är enbart goda. Ehuru styrelsen anser, att möjlighet bör finnas till ett sådant förfarande, som kan tillgripas när omständigheterna så påkallar, vill styrelsen dock icke tillstyrka en ordning med obligatorisk prövning av berörda frågor inom företagsnämnderna. Vad beträffar frågan om att utse en speciell kontaktsman, har *vattenfallsstyrelsen* sedan flera år tillämpat en sådan anordning med mycket gott resultat och är fördenskull positivt inställd till förslaget. Även *generalpoststyrelsen* framhåller, att problem rörande de partiellt arbetsföra varit upptagna till diskussion inom företagsnämnderna i verket. Riktlinjerna för nämndernas medverkan i dessa frågor synes dock böra utformas inom de särskilda verken efter dessas behov och förutsättningar. *Järnvägsstyrelsen* anser, att företagsnämndernas uppgifter i förevarande hänseende bör inskränkas till principdiskussioner och lokal information om problemen. Liknande synpunkter anföres av *telestyrelsen*. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* framhåller särskilt, att kontaktsmän erfordras vid styrelsens lokala organ, vägförvaltningarna.

TCO tillstyrker förslagen och framhåller, att ett inkopplande av företagsnämnderna kan leda till att de principiella diskussioner mellan företagsledning, verksläkare och anställda, som där kommer att äga rum, kan ge anvisning om nya arbetsområden för de partiellt arbetsföra och troligtvis även medverka till en ändrad inställning till möjligheten att använda dylik arbetskraft både hos myndigheter och anställda samt därigenom leda till att de av statsmakterna anbefallda riktlinjerna får avsedd effekt. Även *Statstjänarkartellen* ansluter sig till förslaget om företagsnämndernas medverkan.

Förslaget om en utvidgning av den nuvarande delegationen inom medicinalstyrelsen till ett centralt rådgivande organ har godtagits av flertalet remissinstanser. *Statens avtalsnämnd* framhåller, att utan ett centralt organ omplaceringssmöjligheterna för de partiellt arbetsföra med all sannolikhet kommer att visa sig ytterst små. Nämndens erfarenheter bestyrker vad som i promemorian framhållits angående rådande omplaceringssvårigheter. Liknande synpunkter anföres i flera yttranden. Av de affärsdrivande verken har endast *vattenfallsstyrelsen* — som hänvisat till att en centralisering av ärendena kan komma att verka onödigt betungande i administrativt avseende — motsatt sig inrättandet av det centrala organet. Motsatt uppfattning har *generalpoststyrelsen* givit uttryck åt genom att framhålla, att inrättandet av ett centralt organ torde komma att förbättra förutsättningarna för bl. a. lösandet av de med den partiellt arbetsföra arbetskraftens utnyttjande förenade problemen samt även medverka till enhetliga normer för bedömningen av hälsokraven på sökande till statlig anställning.

Vad angår det rådgivande organets sammansättning och kompetens varierar meningarna. *Järnvägsstyrelsen*, *generalpoststyrelsen* och *försvarets civilförvaltning* understryker det angelägna i att en verksrepresentant alltid är närvarande vid handläggning av ärenden berörande visst verk. Försvarets civilförvaltning framhåller vidare att i fall, som berör försvaret, jämväl en representant för försvarets sjukvårdsstyrelse bör ingå. Från *Landsorganisationens* och *Statstjänarkartellens* sida understrykes, att de anställdas organisationer skall ha möjlighet att låta sig representeras vid behandlingen av förekommande ärenden. *Socialstyrelsen* åter framhåller, att representanter för berörda verk och personalorganisationer icke under några förhållanden bör delta i av organet fattat beslut. Därjämte ifrågasätter styrelsen lämpligheten av att till organet knyta representanter för statsdepartementen. *Riksräkenskapsverket* ifrågasätter, om organet bör ha så stor omfattning som föreslagits, och anser det icke erforderligt, att social- och civildepartementen är representerade.

Mot förslaget att arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsbyrå skall fungera som organets kansli har *arbetsmarknadsstyrelsen* icke något att erinra, därest erforderlig personal för arbetsuppgifterna ställes till förfogande.

Vad beträffar organets kompetens föreligger inga meningsskiljaktigheter om att det bör ha enbart rådgivande uppgifter. Däremot har flertalet av de remissinstanser, som yttrat sig i frågan, motsatt sig, att alla sjukpensionsärenden inom de statliga myndigheterna i fortsättningen obligatoriskt skall remitteras till det nya organet. Samtliga pensionsbeviljande myndigheter är av den uppfattningen, att detta skulle bli onödigt betungande i administrativt hänseende, utan att något av väsentligt värde skulle vinnas. *Statskontoret* förordar i stället, att delegationens yttrande skall inhämtas över ansökningar om sjukpension, endast om icke den pensionsbeviljande myndigheten efter medicinalstyrelsens hörande finner det uppenbart, att sjukpensionering bör ske. En liknande ståndpunkt intages av *medicinalstyrelsen*. *Statens pensionsanstalt* framhåller, att de sjuk- och invalidpensions-

sökande i det övervägande antalet fall torde förete sådan grad av otjänstbarhet, att en omflyttning till annat arbete över huvud taget icke låter sig tänkas. Med hänsyn härtill samt jämväl av principiella skäl anser anstalten, att avgörandet av fråga, huruvida remiss i dylikt pensionsärende skall ske, bör ankomma på den pensionsbeviljande myndigheten. Likartade synpunkter framföres av *generalpoststyrelsen*, *telestyrelsen*, *järnvägsstyrelsen* och *vattenfallsstyrelsen*. — *Statens pensionsanstalt* förutsätter, att den skall äga att till delegationen jämväl hänskjuta fall inom den statsunderstödda pensioneringen.

1951 års pensionsutredning framhåller, att frågan om obligatorisk remiss till det centrala organet icke lämpligen synes böra upptagas till prövning förrän en tids erfarenhet vunnits angående möjligheterna att genomföra omplacering i de fall, som myndigheterna själva anser böra hänskjutas till organet. Det kan emellertid enligt utredningens mening ifrågasättas, huruvida icke — i syfte att skapa bättre förutsättningar för en enhetlig bedömning av sjukpensionsfallen inom samtliga förvaltningsområden — alla sjukpensionsärenden borde remitteras till medicinalstyrelsen. En dylik anordning, vilken skulle bli av betydelse även för åstadkommande av ett rationellt urval av de fall, som bör hänskjutas till det centrala organet, torde enligt utredningens mening icke medföra några konsekvenser i administrativt hänseende.

Förslaget om viss inskränkning vid tillämpningen av tjänstepensionsreglementet för arbetare, när det gäller anställning av partiellt arbetsföra med viss prognos, har i allmänhet biträts i yttrandena.

1951 års pensionsutredning framhåller följande.

Promemorieförslaget om att för vissa partiellt arbetsföra göra undantag från den automatiska karenstidsbestämmelsen i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare och i stället göra pensionsrättens inträde beroende av särskild prövning kan från formella utgångspunkter synas innebära en försämring av pensionsvillkoren. Förslaget grundar sig ju emellertid på såväl kommitténs för partiellt arbetsföra som arbetsmarknadsstyrelsens erfarenheter om att den nuvarande generellt gällande karenstidsbestämmelsen avsevärt försvårar en placering i statstjänst av berörda partiellt arbetsföra personer. Syftet med införandet av en villkorlig spärr emot pensionsrätt enligt arbetarpensionsreglementet är alltså uteslutande att bereda möjligheter till placering av partiellt arbetsföra i statstjänst, där sådan placering eljest praktiskt taget icke varit möjlig. Enligt promemorian skulle frågan om tillämpligheten av den ifrågasatta specialbestämmelsen i varje särskilt fall avgöras vid själva anställningstillfället och f. ö. möjligheten av ett överförande av vederbörande på de reguljära bestämmelserna prövas med vissa tidsintervaller. Överensstämmelse skulle alltså i princip uppnås med vad som i förevarande hänseende redan gäller på tjänstemannansidan i fråga om partiellt arbetsföra, för vilka prognosen angående arbetshindret är oviss.

Vid bedömning av förslaget bör i nuvarande läge beaktas, att skillnaderna i fråga om pensionskostnad för statsanställda arbetare och andra arbetare måste förutsättas bli avsevärt mindre än för närvarande efter ett genomförande av en allmän pensionsförsäkring — vare sig en sådan försäkring skulle omfatta de statsanställda eller icke — och att därvid de av pensions-

kostnadshänsyn betingade svårigheterna för berörda kategori partiellt arbetsföra måste förväntas minska. Om svårigheterna att i statstjänst placera ifrågakommande personer skulle anses komma att bli besvärande även efter ett införande av allmän pensionsförsäkring, har pensionsutredningen med hänsyn till vad i det föregående anförts icke någon erinran emot att promemoriaförslaget på förevarande punkt nu genomföres.

Statens pensionsanstalt anser det böra övertäckas, huruvida icke, oavsett prognosen beträffande arbetshindret, från reglementets tillämpning alltid borde undantagas sådana partiellt arbetsföra, som anses icke kunna fullgöra normal arbetsprestation. Till stöd härför anför pensionsanstalten bl. a. följande.

Pensionsrätt för fullt arbetsför arbetare och ifrågakommande pensionsrätt för partiellt arbetsför arbetare är, oavsett graden av den senares arbetsförmåga, likartad. Pensioneringen av en partiellt arbetsför arbetare med undernormal arbetsförmåga kommer i följd härav att draga större kostnader i förhållande till den fullgjorda arbetsprestationen än motsvarande kostnader för en jämförlig fullt arbetsför arbetare. På grund härav kan det antagas, att utsikterna för en dylik arbetare att erhålla arbetaranställning i statens tjänst är relativt små, även om arbetaren icke är att hänföra till arbetare med oviss prognos.

Statstjänarkartellen anser, att anledning saknas att ändra arbetarpensionsreglementet beträffande sådana partiellt arbetsföra, för vilka prognosen vid anställningstillfället är oviss, och fortsätter:

Pensionsreglementet innehåller kvalifikationsbestämmelser som medför, att det i bästa fall kan bli tillämpligt efter 21 månaders anställning. Oavsett om prognosen efter denna kvalifikationstid är oviss eller inte, bör den anställde beredas de förmåner, som allmänt följer med anställningen. I detta sammanhang bör beaktas den utveckling, som kan väntas genom en allmän arbetarpensionering. Principiellt måste det vara stötande att diskriminera de partiellt arbetsföra i fråga om pensionsförmåner, och det kan icke vara rimligt att staten i detta avseende skall visa dåligt föredöme.

Landsorganisationen framhåller allmänt, att det helt säkert vore till fördel för alla parter, om stadganden, som försvårar antingen nyanställning av arbetskraft med arbetshinder eller också en omplacering av sådan arbetskraft, kunde genomgå en revision med beaktande av både mänskliga, samhällsekonomiska och statsfinansiella synpunkter.

Förslaget om sådan ändring av 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, att för rätt till sjukpension skall erfordras att vederbörande prövas icke lämpligen kunna överflyttas till annat arbete i statens tjänst, biträdades av samtliga remissinstanser, som yttrat sig i frågan. *1951 års pensionsutredning* anför dock att — om en ändring av tjänstepensionsreglementet genomföres i förevarande avseende — man torde böra särskilt sörja för att ändringen icke leder till minskad trygghet för berörda arbetare. Härom anför utredningen följande.

En sådan försämring skulle t. ex. inträda, om arbetaren vid central prövning befundes kunna överflyttas till annat verk, men detta verk icke kunde bereda arbetaren någon anställning. Såvida allmän arbetsförmåga (gäl-

lande hela statsförvaltningen) skall utgöra förutsättning för sjukpensionering och nyss angivna försämring av tryggheten anses böra undvikas, måste den centrala bedömningen av omplaceringsmöjligheterna vara förbindande för de berörda verken. Med hänsyn till de antydda procedurtekniska komplikationerna anser pensionsutredningen, att man i varje fall för närvarande icke bör fullt ut genomföra anordningen med krav på allmän arbetsförmåga såsom villkor för sjukpension åt arbetare. I nuvarande läge synes det ligga närmast till hands att efter mönster av förhållandena för tjänstemännen inom den allmänna civilförvaltningen göra pensionsrätten beroende av en central — och för berörda verk förbindande — prövning (hos Kungl. Maj:t) av huruvida omplacering till annat verk lämpligen bör ske.

Även *statens pensionsanstalt* anser att frågor om omplacering till annat verk skall ankomma på Kungl. Maj:t. *Statstjänarkartellen* förutsätter, att då fråga är om omplacering hänsyn tages icke endast till den anställdes lämplighet för arbetet, utan också till personliga förhållanden i övrigt.

Förslaget om utsträckt förflyttningsskyldighet för ordinarie beställningshavare vid försvaret har tillstyrkts av *statskontoret*, *statens pensionsanstalt* och *1951 års pensionsutredning*. *Försvarets civilförvaltning* åter anser den nuvarande förflyttningsskyldigheten ganska vidsträckt och finner det — bl. a. i betraktande av de för försvaret rådande särskilda förhållandena — tveksamt, om något väsentligt är att vinna genom en utökad förflyttningsskyldighet för beställningshavare vid försvaret.

I detta sammanhang har *1951 års pensionsutredning* fäst uppmärksamheten på att en viss begränsning av förflyttningssmöjligheterna i realiteten åstadkommits för flertalet tjänstemän vid affärsverken genom stadgande i tillämpningsföreskrifterna till pensionsreglementena (3 § 1. punkten första stycket kungörelsen 1947: 691). Utredningen framhåller att, då enligt detta stadgande prövningen av frågan, huruvida förflyttning — i stället för sjukpensionering — bör ske, är överlämnad till vederbörande verks styrelse, lämpligheten av en förflyttning till annat verk knappast kommer under bedömning. Pensionsutredningen förordar, att den ifrågavarande tillämpningsföreskriften ändras på så sätt, att ifrågavarande ärenden underställes Kungl. Maj:ts prövning liksom f. n. sker beträffande tjänstemän i övrigt.

Vad i promemorian anföres rörande angelägenheten av att de avtalsslutande parterna vid kommande kollektivavtalsförhandlingar upptager frågan om en utvidgning av bestämmelsen om undantag från avskedstur till att gälla mera generellt för de partiellt arbetsföra, har i stort sett mötts av en positiv inställning från de berörda myndigheternas sida. *Järnvägsstyrelsen* anser sig dock icke kunna tillstyrka ändringar i avtalen i sådan riktning på grund av redan nu föreliggande svårigheter vid verket att omplacera partiellt arbetsföra inom kollektivavtalsområdet. *Försvarets civilförvaltning* anför endast, att ett genomförande av förslaget skulle verka i motsatt riktning mot den föreslagna ändringen i arbetarpensionsreglementet om att partiellt arbetsföra i vissa fall skall kunna undantagas från reglementet. Samma synpunkt anlägger civilförvaltningen även i fråga om förslaget till

omprövning av bestämmelsen i kollektivavtalet gällande försvarets myndigheter om inskränkning i rätten till utgående sociala förmåner för partiellt arbetsföra vid sjukdomsfall i samband med deras åkomma eller defekt.

Arbetsmarknadsstyrelsen och *medicinalstyrelsen* har helt anslutit sig till promemorians förslag såväl i fråga om undantaget från avskedstur som beträffande en omprövning av den ovan nämnda bestämmelsen i kollektivavtalet vid försvaret. *Statstjänarkartellen* har intet att invända mot att de föreslagna diskussionerna kommer till stånd före de ordinarie avtalsförhandlingarna men framhåller, att diskussionerna icke bör begränsas till enbart de två frågor, som behandlas i promemorian. Erfarenheterna visade nämligen, att det också finns behov av bestämmelser, som reglerar de fall, då förutsättningar för sjukpensionering saknas, men då arbetsförmågan så ändrats att övergång till annat arbete är nödvändig. En sådan arbetare bör icke avskedas utan i stället omplaceras till annat lämpligt arbete inom statsförvaltningen.

I fråga om sättet för avlöningskostnadernas bestridande vid förflyttning av partiellt arbetsföra ordinarie tjänstemän anför *statskontoret* — i nära anslutning till promemorians förslag — att det synes lämpligt att vederbörande tills vidare avlönas av den myndighet, från vilken han förflyttas. Sedan närmare erfarenheter föreligger rörande utfallet av förflyttningen, bör dock åtgärder vidtagas för ett överförande av lönekostnaderna till det nya verket. *Försvarets civilförvaltning* och *riksförsäkringsanstalten* förordar däremot, att ett särskilt anslag för dessa kostnader redan från början uppföres under tolfte huvudtiteln.

Departementschefen

Frågan om åtgärder i syfte att tillvarataga de partiellt arbetsföras produktiva förmåga inom statsverksamheten ägnades ingående uppmärksamhet i prop. 1949:132. Vissa i nämnda proposition gjorda uttalanden och förslag i fråga om löneplansanställd personal intogs, sedan riksdagens godkännande inhämtats, i anvisningarna till 4 § TB Saar. Beträffande det statliga kollektivavtalsområdet gjordes i propositionen vissa rekommendationer till de avtalsslutande parterna. I cirkulär den 16 december 1954 riktades statsmyndigheternas uppmärksamhet på angelägenheten av att den arbetskraft, som de partiellt arbetsföra representerar, i möjligaste mån tillvaratages. I cirkuläret erinrades också om förutnämnda anvisningar i TB Saar.

De vidtagna åtgärderna har medfört avsevärt vidgade möjligheter för anställning av partiellt arbetsföra i statens tjänst. Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att de anvisade vägarna till ett inlemmande av de partiellt arbetsföra i produktionslivet icke utnyttjats på ett tillfredsställande sätt och att ett behov av ytterligare åtgärder föreligger. En onödig restriktivitet, när det gäller anställande av här avsedd arbetskraft, synes ha iakttagits.

I syfte att förbättra de partiellt arbetsföras situation har därför hithörande spörsmål upptagits till närmare övervägande inom civildepartementet.

På grundval härav har utarbetats en promemoria angående partiellt arbetsföras anställning i statens tjänst, vilken varit föremål för remissbehandling.

Jag torde nu få anmäla de förslag, som innehållas i nämnda promemoria. Till en början vill jag härvid ytterligare understryka de uttalanden i frågan om de partiellt arbetsföra, som gjordes i den förenämnda propositionen till 1949 års riksdag. Redan ett noggrant efterföljande av de riktlinjer, som däri uppdrogs, skulle medföra en avsevärd förbättring av de partiellt arbetsföras situation. För egen del finner jag det vara angeläget, att varje ytterligare åtgärd vidtages, som kan vara ägnad att föra här avsedd kategori av handikappade människor in i ett produktivt arbetsliv eller att ge den, som råkat ut för olika slag av arbetshinder, möjlighet att behållas i arbete av för honom passande slag. Det synes mig ligga helt i linje med modern samhällsuppfattning, att från statens sida aktiva åtgärder vidtas för att underlätta en produktiv arbetsinsats från dem, som kommit att falla in under benämningen partiellt arbetsföra. Härvid får emellertid icke heller förbises angelägenheten av att från arbetskamraternas och deras organisationers sida visas förståelse för de partiellt arbetsföras situation. En dylik förståelse — som i och för sig är nödvändig för att ge den partiellt arbetsföre känslan av arbetsgemenskap — är i åtskilliga fall också en förutsättning för att en myndighet skall kunna vidtaga de åtgärder, som prövas lämpliga för den partiellt arbetsföres utnyttjande i tjänst hos verket.

De förslag, som framlagts i departementspromemorian, åsyftar dels att stimulera till och underlätta anställande av partiellt arbetsföra, dels att ge ökade möjligheter att behålla i tjänst sådana redan anställda, vilka genom olycksfall, sjukdom eller eljest blivit partiellt arbetsföra. Förslagen berör såväl tjänstemannaområdet som det kollektivavtalsreglerade området.

Efter sitt innehåll kan förslagen indelas i två huvudgrupper. Av dessa omfattar den första förslag till vissa åtgärder av organisatorisk karaktär. Dessa förslag innebär bl. a. att en upplysningskampanj skall anordnas, att företags- och samarbetsnämnder skall ha att taga befattning med frågor om partiellt arbetsföra och att ett centralt rådgivande organ i dylika frågor skall tillskapas. Den andra huvudgruppen av förslag berör frågor om ändringar i gällande föreskrifter eller kollektivavtal främst i syfte att undanröja förefintliga hinder mot ett effektivt tillvaratagande av de partiellt arbetsföras arbetskraft.

Jag finner det lämpligt och önskvärt att den föreslagna *upplysningskampanjen* kommer till stånd. En sådan kampanj skulle främst ha till syfte att göra statsmakternas intentioner på detta område mera allmänt kända, samtidigt som den skulle bilda upptakten till den mera långsiktiga upplysningsverksamhet bland den statliga personalen, som föreslås komma till stånd genom att de partiellt arbetsföras problem mera regelmässigt behandlas inom de olika myndigheternas företags- och samarbetsnämnder. Jag förordar alltså, att arbetsmarknadsstyrelsen får i uppdrag att genomföra kampanjen

enligt i huvudsak de riktlinjer, som redovisats i promemorian. En dylik kampanj synes med den uppläggning som skisserats icke behöva medföra mera betydande kostnader. Någon särskild medelsanvisning erfordras icke. Kostnaderna för kampanjen torde nämligen kunna bestridas från det under femte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet.

Att *företags- och samarbetsnämnder* vid de statliga myndigheterna på sätt föreslagits i promemorian kopplas in på frågorna om de partiellt arbetsföra, finner jag ändamålsenligt och i linje med deras funktion som samråds- och kontaktorgan mellan myndigheterna och deras personal. Av remissyttrandena framgår, att denna ordning redan införts vid åtminstone två större verk och synes fungera bra. Jag delar den uppfattning, som framförts av bl. a. generalpoststyrelsen, att de närmare riktlinjerna för nämndernas medverkan i dessa frågor bör utformas inom de särskilda verken. Direktiv om att frågorna regelmässigt skall upptagas till diskussion i nämnderna bör dock i lämplig form delges myndigheterna.

Med upplysningsfrågan sammanhänger också förslaget, att en speciell befattningshavare hos myndigheterna skall utses till kontaktman med arbetsförmedlingarnas arbetsvårdsorgan för att få tillgång till dessas material och sakkunskap. Jag kan biträda detta förslag, men även här bör gälla att frågan får lösas efter varje verks behov. Myndigheterna förutsättes emellertid, även om ej särskild kontaktman utses, skola ge de lokala arbetsförmedlingsorganen uppgift på den eller de personer inom myndigheten, som har att handlägga uppkommande frågor om partiellt arbetsföra.

Förslaget om en utvidgning av den nuvarande delegationen inom medicinalstyrelsen till ett *centralt rådgivande organ* för myndigheterna i frågor rörande partiellt arbetsföras utnyttjande i statlig tjänst har i stort sett godtagits av remissinstanserna. I flera yttranden har också särskilt understrukits den betydelse ett dylikt organ skulle få i här berörda avseenden. Då inrättandet av ett sådant organ får anses vara en nödvändig förutsättning för att statsmakternas övriga åtgärder på detta område skall få en tillfredsställande effekt, föreslår jag att det nu kommer till stånd.

I fråga om organets sammansättning och arbetsuppgifter råder delade meningar hos remissinstanserna. För egen del vill jag anlägga följande synpunkter.

Organet bör organiseras som en helt fristående nämnd med benämningen *statens nämnd för partiellt arbetsföra*.

Nämndens sammansättning bör vara sådan, att den utan att göras alltför stor kommer att i sig inrymma erforderlig sakkunskap för en allsidig bedömning av de fall, som kommer under dess behandling. Jag finner ur här anförda synpunkter, att nämnden bör bestå av högst fem ledamöter, varibland representanter för myndigheterna i den nuvarande delegationen — medicinalstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen — bör ingå. Övriga ledamöter bör företräda sakkunskap på de statliga löne-, kollektivavtals- och

pensionsområdena. Jag anser det icke nödvändigt, att i nämnden skall ingå representanter för social- och civildepartementen. Nämnden bör äga kalla representanter för berörda verk och personalorganisationer att deltaga i nämndens överläggningar men ej i dess beslut. Kungl. Maj:t bör ha att utse ordförande och ledamöter i nämnden ävensom, om så prövas lämpligt, suppleanter för dessa.

Förslaget att arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsbyrå skall fungera som nämndens kansli och att en tjänsteman där avdelas för sekreteraruppgifterna finner jag välbetänkt. Någon utökning av den å byrån anställda personalen förutsättes f. n. icke vara erforderlig.

Nämndens uppgifter bör vara av rådgivande natur, varav följer att nämnden icke har att fatta några för myndigheterna bindande beslut i anställnings- och omplaceringsfrågor. Nämndens allmänna uppgifter synes kunna sammanfattas på följande sätt.

Nämnden skall åligger, att noggrant följa utvecklingen av de partiellt arbetsföras anställningsförhållanden inom det statliga arbetsmarknadsområdet och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de åtgärder, som kan anses erforderliga för att underlätta anställning, omflyttning och överhuvudtaget ett bättre utnyttjande av denna arbetskraft, att till Kungl. Maj:t avgiva utlåtanden i de ärenden angående anställande, befordran eller omplacering av partiellt arbetsföras, som genom remiss överlämnas till nämnden, att, på härom gjord framställning, avgiva råd och utlåtanden till myndigheterna till stöd för deras ställningstaganden i alla frågor rörande de partiellt arbetsföras utnyttjande i statlig tjänst, samt att vid uppkommande frågor om sjuk- eller invalidpension för befattningshavare i statens tjänst, på begäran av pensionsbeviljande myndighet biträda vid bedömningen, huruvida vederbörande lämpligen bör omplaceras.

Beträffande sist angivna uppgift torde jag få lämna en närmare kommentar. I promemorian har ifrågasatts, att alla sjuk- och invalidpensionsärenden inom de statliga myndigheterna i fortsättningen skulle remitteras till den nya nämnden. Detta har dock avstyrkts av de hörda pensionsbeviljande myndigheterna. Statskontoret har i stället förorddat, att nämndens yttrande i dylika frågor endast skulle inhämtas i sådana fall, då den pensionsbeviljande myndigheten efter medicinalstyrelsens hörande icke finner det uppenbart att sjukpensionering bör ske. Jag finner sist angivna förfarande ändamålsenligt och förordar, att det kommer till användning. Genom att medicinalstyrelsen alltid höres vinnes en mera enhetlig medicinsk bedömning av dessa pensionsfall än som nu förekommer. Såsom statens pensionsanstalt förutsatt, bör nämndens biträde kunna påkallas även i fall inom den statsunderstödda pensioneringsverksamheten.

Det synes mig angeläget, att nämndens verksamhet kan påbörjas redan den 1 juli innevarande år.

Såsom framgår av det tidigare anförda berör den andra huvudgruppen av förslag, som framlagts i departementspromemorian, frågor om ändring i gällande föreskrifter och kollektivavtal.

I promemorian förordas vissa *ändringar i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare*. Här om får jag anföra följande.

Förslaget om visst undantagande från tillämpningen av tjänstepensionsreglementet för arbetare, när det gäller anställning av partiellt arbetsföra med oviss prognos, har framlagts i syfte att animera myndigheterna till ökad anställning av dylika personer. Förslaget har biträts av samtliga myndigheter som yttrat sig i frågan, under det att Statstjänarkartellen motsatt sig en dylik anordning. Med hänsyn till att erfarenheten visat, att tillämpningen av gällande bestämmelser avsevärt försvårar placering i statstjänst av berörda partiellt arbetsföra personer, förordar jag den föreslagna åtgärden. Bestämmelserna bör utformas så, att de i möjligaste mån anknyter till vad som gäller för anställande av motsvarande kategori partiellt arbetsföra på löneplansområdet. Jag kan inte dela Statstjänarkartellens uppfattning, att dylika bestämmelser skulle innebära någon nackdel för de partiellt arbetsföra. Möjligheterna till anställning i statstjänst för den avsedda kategorin torde i stället komma att öka och därmed också möjligheterna att, därest deras arbetshinder utvecklas i gynnsam riktning, komma in under reglementet. Statens pensionsanstalt har ifrågasatt en ytterligare utsträckning av undantagsregeln till att gälla alla partiellt arbetsföra, som anses icke kunna fullgöra normal arbetsprestation, oavsett prognosen beträffande arbetshindret. Jag kan icke biträda detta. Någon allmängiltig regel, som skulle vara rättvisande och relevant i detta hänseende, torde näppeligen kunna uppställas.

I promemorian har framhållits, att det såväl ur den synpunkten att de partiellt arbetsföra skall kunna komma till användning på bästa sätt som ur statsfinansiell synpunkt — med hänsyn till pensioneringskostnaderna — är angeläget, att vissa hinder mot omplacering av arbetskraft i gällande föreskrifter elimineras. Enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare är en förutsättning för erhållande av sjuk- och invalidpension att vederbörande icke prövas lämpligen kunna överflyttas till annat arbete inom det egna verket. Den i promemorian föreslagna utvidgningen av angiven förutsättning till att gälla annan anställning i statens tjänst har biträts av remissinstanserna, och jag förordar att ändringen genomföres. Beslut, huruvida omplacering till annat verk lämpligen skall ske, bör i likhet med vad som gäller för tjänstemännen inom den allmänna civilförvaltningen, ankomma på Kungl. Maj:t.

I promemorian har även föreslagits *ändring i statens allmänna avlöningsreglemente* i syfte att införa samma förflyttningsskyldighet beträffande försvarets beställningshavare, som gäller för tjänstemän inom den allmänna civilförvaltningen. Denna fråga synes dock icke böra bedömas enbart ur de synpunkter, som framförts i promemorian, utan torde få prövas i ett vidare sammanhang. Jag är sålunda icke beredd att nu framlägga förslag om en dylik ändring. I sitt yttrande har 1951 års pensionsutredning fäst uppmärksamheten på den begränsning i förflyttningsmöjligheterna för flertalet tjänstemän vid affärsverken, som kommit till stånd genom stadgande i tillämpningsföreskrifterna till allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena.

Med hänsyn till angelägenheten av att den föreslagna vidsträcktare prövningen av omplaceringsfallen i anledning av ifrågasatt invalid- eller sjukpensionering även bör omfatta affärsverkens tjänstemän, förordar jag att ifrågavarande tillämpningsföreskrift ändras. Prövning, huruvida vederbörande tjänsteman — därest förflyttning icke kan ske inom verket — lämpligen bör omplaceras till arbete inom annan myndighet, bör även i dessa fall ankomma på Kungl. Maj:t.

I promemorian har föreslagits, att de avtalslutande parterna vid kommande förhandlingar på det statliga kollektivavtalsområdet skulle söka få till stånd vissa *förändringar i kollektivavtalens allmänna bestämmelser*, syftande till ökad trygghet för de partiellt arbetsföra. Därvid har främst framhållits vikten av att den gällande bestämmelsen om undantag från avskedstur för i militärtjänst skadade och arbetare, som skadats genom olycksfall i arbetet, utvidgas till att omfatta även andra kategorier av partiellt arbetsföra arbetare. Flertalet berörda myndigheter, varibland statens avtalsnämnd, samt Statstjänarkartellen har i sina remissyttranden redovisat en positiv inställning. Beträffande bestämmelsen i kollektivavtalet för arbetarna vid försvaret om inskränkning i rätten till utgående sociala förmåner för partiellt arbetsföra vid sjukdom i samband med deras åkomma eller defekt synes goda förutsättningar till ändring böra föreligga med hänsyn till att motsvarande bestämmelse numera utmönstrats i gällande avtal för kommunikationsverken.

Statstjänarkartellen har i samband med sitt tillstyrkande av förhandlingar i dessa spörsmål framhållit, att diskussionerna icke bör begränsas till enbart de två frågor, som behandlas i promemorian, utan att det också finns behov av bestämmelser, som reglerar de fall, då förutsättningar för sjukpensionering saknas men arbetsförmågan så ändrats, att övergång till annat arbete är nödvändig. En sådan arbetare bör enligt Statstjänarkartellens mening icke avskedas utan i stället omplaceras till annat lämpligt arbete. Detta föranleder mig endast att uttala, att en sådan princip givetvis måste vara vägledande för de statliga myndigheterna och tillämpas i all den utsträckning omplacering kan ske. Vad som föreslagits i det föregående syftar till att ytterligare underlätta sådana åtgärder.

Jag har — icke minst med hänsyn till den positiva inställning till här avhandlade spörsmål, som kommit till uttryck under remissbehandlingen — goda förhoppningar om att de avtalslutande parterna skall kunna nå fram till överenskommelser i här berörda frågor och jämväl i övrigt kunna samverka till uppnående av förbättrade villkor för de partiellt arbetsföra.

I promemorian upptas slutligen frågan om hur man lämpligen skall komma till rätta med de svårigheter i samband med förflyttning av en ordinarie tjänsteman till annan myndighet, som följer av att tjänstemannen är berättigad bibehålla sina tidigare förmåner. I promemorian föreslås, att vid omflyttning av ordinarie tjänsteman till annan myndighet, denne tills vidare skall avlönas av den myndighet, där han har sin pensionsberättigande tjänst. Detta skulle dock gälla endast i den mån kostnaderna icke skäligen

med hänsyn till värdet av arbetsinsatsen bör bestridas av den myndighet, där vederbörande fullgör tjänstgöringen. Frågan om ett särskilt *anslag* under tolfte huvudtiteln för *avlönning åt omplacerade partiellt arbetsföra* anses dock böra närmare undersökas av den nya nämnden. Av remissinstanserna har statskontoret i princip förordat förstnämnda alternativ, medan försvarets civilförvaltning och riksförsäkringsanstalten föreslagit, att ett speciellt anslag redan från början uppföres.

För egen del anser jag att en tillfredsställande lösning av detta problem är en av förutsättningarna för att omplaceringar skall kunna göras i önskvärd utsträckning. Förslaget om ett speciellt anslag för detta ändamål synes mig vara beaktansvärt. Jag är emellertid icke beredd att nu framlägga något förslag härom. Först torde närmare böra utredas hur stort anslag, som skulle erfordras, samt under vilka förutsättningar och i vilka former utbetalningar från anslaget skall ske. Därjämte torde böra övervägas, om icke vid vissa omplaceringar även icke-ordinarie tjänstemän och arbetare bör kunna avlönas med anlåtande av anslaget. Jag finner lämpligt att åt den nya nämnden uppdrages att snarast utreda denna fråga och inkomma till Kungl. Maj:t med förslag i ämnet. Behov av särskilda föreskrifter att gälla i avvaktan på förslaget anser jag icke föreligga.

Förslag till de ändringar i tjänstepensionsreglementet för arbetare, som erfordras i anledning av vad jag i det föregående förordat, torde jag få anmäla senare denna dag samtidigt med vissa andra pensionsfrågor, vilka är av natur att böra underställas riksdagen. Jämväl för genomförande av vissa andra i det föregående förordade åtgärder erfordras riksdagens godkännande. Jag föreslår, att Kungl. Maj:t hos riksdagen hemställer om bemyndigande att vidtaga dessa åtgärder.

IV. Statens medverkan vid uppbörd av premier för grupplivförsäkringar och av föreningsavgifter m. m.

I skrivelse den 27 november 1952 har riksräkenskapsverket — i anslutning till vissa iakttagelser, som verkets revision gjort vid räkenskapsgranskning — förklarat sig finna vissa skäl tala för att staten skulle tillmötesgå de statsanställda med inkassering genom avdrag å lönen av premier avseende grupplivförsäkringar ävensom av medlemsavgifter till vissa tjänstemannaföreningar. Å andra sidan framhåller ämbetsverket, att ett icke obetydligt merarbete skulle uppkomma för såväl den utbetalande som den reviderande myndigheten, att vederbörande redogörare icke torde kunna med stöd av gällande bestämmelser åläggas att verkställa och redovisa ifrågavarande avdrag, att den sekretess i fråga om den anställdes organisationstillhörighet, som vederbörande kan göra anspråk på, ej kan förenas med en redovisning av föreningsavgifterna i avlöningslistan, samt att blanketterna för avlöningsbokföring ej är anpassade för anteckningar om avdrag utöver dem, som är förutsatta i avlönings- m. fl. författningar. Riksräkenskapsver-

kets skrivelse utmynnar i en hemställan, att, enär ifrågavarande spörsmål är av allmän räckvidd och principiell betydelse, Kungl. Maj:t måtte utfärda allmänna föreskrifter i ämnet.

Järnvägsstyrelsen har sedermera som orientering till riksräkenskapsverket överlämnat en promemoria angående det uppbornds- och redovisningsorganen, som under namnet »Järnvägspersonalens centralkassa» började sin verksamhet den 1 januari 1953. Centralkassan har till uppgift att främja medlemsorganisationernas intressen genom att för deras räkning uppbära och redovisa penningmedel, som organisationerna är berättigade att i form av löneavdrag uttaga av personal, anställd vid statens järnvägar eller dess dotterföretag.

Efter att ha tagit del av järnvägsstyrelsens promemoria har riksräkenskapsverket i skrivelse den 11 december 1952 anfört, att det sätt, varpå järnvägsstyrelsen löst frågan om inkassering och redovisning av föreningsm. fl. avgifter inom sitt förvaltningsområde, synes vara ägnat att undanröja de olägenheter, som är förenade med att statsmyndigheterna själva ombesörjer ifrågavarande inkassering- och redovisningsverksamhet.

I ärendet har infortrade utlåtanden avgivits av försvarets civilförvaltning, statskontoret, statens sakrevision, generalpoststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen.

Yttrandena

Utlåtandet från *försvarets civilförvaltning* ger vid handen, att vid försvarets kassor förekommer en mycket omfattande avdragsverksamhet. I fråga om avdrag för ändamål av rent privat natur tillämpas den ordningen, att vid varje förband utses ett kårombud för varje personalkategori för att sammanföra alla privata avdrag till en summa för varje löntagare. Kassen redovisar de privata avdragsbeloppen till vederbörande kårombud, som sedan i sin tur redovisar till vederbörande betalningsmottagare. Det merarbete, som förorsakas av de privata avdragen, är av förhållandevis obetydlig omfattning. Då generella föreskrifter, som reglerar rätten till löneavdrag för ändamål av privat natur, för närvarande ej finns, är det önskvärt, att dylika föreskrifter utfärdas. Därvid bör vederbörande centrala myndigheter erhålla befogenhet att medge dylik avdragsverksamhet, i den mån den kan utföras utan väsentligt merarbete för respektive kassor.

Statskontoret konstaterar, att statsmakterna redan genom inrättandet av statens intressekontor godtagit principen om de löneutbetalande organens medverkan vid fullgörande av de statsanställdas betalningsåligganden. På grund av de jämförelsevis höga avgifterna kan emellertid denna form av personalservice ej tagas i anspråk av de anställda i den omfattning, som i och för sig är möjlig. Statskontoret anser för sin del, att personalens önskemål om de statliga löneutbetalande organens medverkan till löneavdrag bör kunna tillgodoses även på annat sätt än genom intressekontorsrörelsen. Enligt statskontorets mening bör ett förfaringsätt i huvudsaklig överensstämmelse med de vid affärsverken tillämpade principerna i hithörande frågor

kunna komma till användning även inom statsförvaltningen i övrigt. Ämbetsverket föreslår för sin del, att särskilda bestämmelser utfärdas i ämnet. Vederbörande redogörare bör därvid åläggas skyldighet att vid löneutbetalning avdraga belopp, varom framställning gjorts genom en intresseorganisation, till vilken de olika personalkategorierna skall äga ansluta sig, och att i en post mot vederbörligt kvitto redovisa summan av de innehållna medlen till sagda organisation. Denna bör därefter handhava detaljredovisningen och utbetalningen av de avdragna beloppen samt svara för kostnaderna härför.

Statens sakrevisions utlåtande ansluter sig i väsentliga delar till statskontorets. Sakrevisionen framhåller, att den ytterligare avdragsskyldigheten för redogöraren icke bör inverka på hans nu föreliggande skyldighet att verkställa avdrag för och redovisa innehållna medel till statens intressekontor.

Generalpoststyrelsen framhåller, att vid postverket sedan år 1919 finnes en postpersonalens centralkassa, som har till uppgift att för fackliga och ekonomiska sammanslutningar bland postpersonalen verkställa uppbörd av sådana medlemsavgifter eller andra medel, som postverkets redogörare kan innehålla å postfunktionärens avlöning, samt redovisa de uppburna medlen till de anslutna föreningarna och kassorna. Styrelsen anför, att den genom centralkassan organiserade inkasseringsverksamheten fungerat synnerligen väl och medfört, att en fullt betryggande kontroll av redovisningen över vid avlöningsutbetalning innehållna medel kunnat vinnas utan någon egentlig merkostnad för verket, varför någon ändring av det inom postverket tillämpade inkasseringsförfarandet vid uppbörd av föreningsavgifter m. m. ej bör vidtagas.

Telestyrelsen uppger, att jämväl vid televerket finnes en självbärande centralkasseverksamhet. De erfarenheter, som vunnits av denna verksamhet, är enbart tillfredsställande, varför styrelsen icke finner anledning ifrågasätta någon ändring av de riktlinjer, efter vilka verksamheten vid televerket bedrivs.

Järnvägsstyrelsen anför i sitt utlåtande, att centralkasseverksamheten, även om den kan anses ekonomiskt förmånligast för de till kassan anslutna organisationerna — främst de stora personalorganisationerna, som utan förmedling av speciella uppbördsmän eller kassörer erhåller medlemmarnas avgifter avdragna av statens järnvägar och efter hand redovisade genom centralkassan — torde medföra rationaliseringsvinster även för statens järnvägar i jämförelse med tidigare tillämpat avdragssystem.

Av *vattenfallsstyrelsens* utlåtande framgår, att vid statens vattenfallsverk enligt medgivande av styrelsen förekommer löneavdrag för vissa ändamål av privat natur, dock endast i fråga om regelbundna avgifter med bestämda belopp. I fråga om kostnaderna för denna avdragsverksamhet nämner styrelsen, att vid dess centrala avlöningskontor i Stockholm omkring en niondels arbetskraft beräknas vara sysselsatt med privata löneavdrag för de cirka 1 800 personer, huvudsakligen tjänstemän, för vilka avlönings- och redo-

visningshandlingar utarbetas vid kontoret. Styrelsen framhåller vidare, att avdrag ej bör få ske för vilket ändamål som helst. Det ligger nära till hands att begränsa avdragen till att avse endast större personalgruppers avgifter av social karaktär, varigenom avgifter till fackorganisationer skulle uteslutas. Gränsdragningen mellan de olika ändamålen torde dock bli svår. Styrelsen har intet att erinra mot en centralkasseverksamhet, dock under förutsättning, att alla anställda, även de som ej är anslutna till någon organisation, skall äga rätt att anlita kassans tjänster. Staten skall ej ha något ansvar för kassans verksamhet. Vattenfallsstyrelsen framhåller slutligen, att, därest statsverket skulle vidtaga några generella åtgärder för att utöka sin ifrågavarande service för de statsanställda, detta synes böra ske genom statens intressekontors försorg.

Departementschefen

Såsom framgår av det föregående förekommer redan nu i betydande omfattning, att de statliga myndigheterna verkställer löneavdrag för fullgörande av olika privata betalningsåtaganden från tjänstemän. I den utsträckning löneavdragen skall inlevereras till statens intressekontor har systemet officiell sanktion, och skyldighet att medverka härtill har ålagts myndigheter och redogörare genom kungörelsen den 12 oktober 1933, nr 573. Några av Kungl. Maj:t utfärdade generella föreskrifter, som reglerar rätten att verkställa löneavdrag för ändamål av privat natur, finnes icke i övrigt. Den verksamhet på området, som i andra former än genom statens intressekontor bedrivits inom förvaltningen, har således icke stöd i några bestämmelser. Någon rätt att ådraga statsverket merkostnader för administrerande av dylika löneavdrag föreligger icke och ej heller någon skyldighet för redogörare att medverka vid verkställande av avdragen.

Riksräkenskapsverkets förslag om utfärdande av generella föreskrifter beträffande avdrag å lön för här avsedda ändamål i annan ordning än genom statens intressekontor har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissmyndigheter. Anordningen med en centralkassa har ansetts fungera väl av de myndigheter, hos vilka dylik verksamhet redan förekommer, och har ansetts lämplig jämväl av andra remissmyndigheter. Vattenfallsstyrelsen har emellertid funnit att, om generella åtgärder för utökande av statsverkets ifrågavarande service åt de anställda skall vidtagas, detta bör ske genom statens intressekontors försorg.

Såsom framhållits av statskontoret har staten redan genom inrättande av statens intressekontor godtagit principen om de löneutbetalande organens medverkan vid fullgörande av de statsanställdas betalningsåtaganden. För anlitan av intressekontoret upptages vissa avgifter, nämligen f. n. dels en medlemsavgift om 3 kronor för kalenderhalvår eller del därav och dels en utbetalningsavgift om 85 öre för varje verkställd utbetalning. Intressekontoret har på grund av avgifternas storlek icke kommit att tas i anspråk av de anställda i den omfattning, som i och för sig varit möjlig. Önskemålen om möjlighet för de löneutbetalande organen att medverka till löneavdrag även i annan ordning får ses mot samma bakgrund.

Det faller sig enligt min mening naturligt att i första hand se lösningen av förevarande fråga i ett vidgat utnyttjande av de tjänster, som statens intressekontor kan erbjuda. Intressekontorets avgifter är och måste emellertid vara bestämda så, att de skall täcka statens självkostnader för verksamheten. Det är ovisst om man kan finna sådana former för en aktivering av verksamheten, att man — med bibehållande av angivna princip — kan genomföra en avgiftsminskning av tillräcklig storleksordning för att stimulera till ett ökat utnyttjande. De möjligheter härtill, som kan finnas, bör naturligen tillvaratagas.

Vissa skäl synes mig emellertid tala för att statliga myndigheter ges möjlighet att lämna sin medverkan till löneavdrag för privata betalningsåtaganden jämväl i annan ordning. En förutsättning måste emellertid vara, att särskild arbetskraft ej skall behöva ställas till förfogande för ändamålet. Alla möjligheter att minska merarbetet och därmed kostnaderna för avdragens verkställande måste därför tillvaratagas. Räkenskaperna får heller icke onödigtvis tyngas genom verkställande av avdragen.

Det får sålunda förutsättas, att rätten att verkställa avdrag skall styrkas på ett enkelt sätt, att förekommande avdrag av redogöraren skall kunna direkt verkställas med ett sammanräknat belopp för varje tjänsteman, att, sedan vederbörligt kvitto å avdragna belopp erhållits, intet ansvar skall åvila redogöraren för att avdragna medel kommer rättsinnehavare till godo.

För medgivande av avdrag i här avsedd ordning bör gälla, att framställning om avdraget gjorts av intresseorganisation (centralkassa e. d.), till vilken enskilda tjänstemän eller sammanslutningar bland personalen skall äga ansluta sig, eller av särskilt av tjänstemännen inom viss arbetsenhet utsett ombud. Summan av verkställda avdrag skall i en post mot kvitto utbetalas till intresseorganisationen eller ombudet, som sedan har att svara för utbetalningen och detaljredovisningen av de avdragna beloppen. Som förut nämnts skall redogöraren icke ha något ansvar för organisationens eller ombudets verksamhet.

Under angivna förutsättningar synes mig icke behöva göras någon allmän gränsdragning beträffande de ändamål, för vilka avdrag skall kunna ske. Dock bör icke medgivas avdrag för kontolikvider och likvider i samband med avbetalningsköp. I övrigt torde omfattningen av avdragsverksamheten få bli beroende av de praktiska möjligheterna för vederbörande myndighet att ordna densamma och vederbörande intresseorganisation eller ombud att administrera utbetalningarna av de avdragna medlen.

Jag föreslår sålunda, att de statliga myndigheterna skall lämnas möjlighet att — med beaktande av vad i det föregående sagts beträffande inverkan på personalbehov m. m. — vid löneutbetalning verkställa i förut angiven ordning begärda löneavdrag. Har myndighet åtagit sig att verkställa avdrag, bör skyldighet föreligga för redogörare att medverka härtill. Denna skyldighet skall ej inverka på redan föreliggande skyldighet att verkställa avdrag för och redovisa innehållna medel till statens intressekontor.

Kungl. Maj:t synes böra utverka riksdagens bemyndigande att meddela

erforderliga bestämmelser i ämnet. Bestämmelserna förutsättes skola begränsas till att ange de grundläggande förutsättningarna för avdragsverksamheten samt att fastslå skyldigheten för redogörare att under angivna förutsättningar verkställa ifrågavarande avdrag. Erforderliga detaljföreskrifter bör få utfärdas av vederbörande centrala förvaltningsmyndighet.

Hemställen

Vad jag i det föregående under I—IV förordat bör i princip träda i kraft den 1 juli 1956. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, som kan finnas erforderliga.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att

1) vidtaga ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente den 30 juni 1948 (nr 436) i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget,

2) vidtaga ändringar i avlöningsreglementet för folkskolan den 30 juni 1948 (nr 437), avlöningsreglementet för övningslärare den 9 juni 1950 (nr 386), prästlönerreglementet den 29 juni 1951 (nr 577), polislönerreglementet den 14 maj 1954 (nr 226) och kungörelsen den 9 december 1955 (nr 663) med bestämmelser om sjukvårdsförmåner för vissa polismän i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående under II förordats,

3) utfärda de övergångsbestämmelser, som kan bli erforderliga i anledning av förenämnda förslag,

4) i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående under III förordats vidtaga åtgärder för ett bättre tillvaratagande av partiellt arbetsföras arbetskraft inom statsförvaltningen,

5) utfärda bestämmelser angående statens medverkan vid uppbörd av föreningsavgifter och försäkringspremier m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående under IV förordats.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ake Skarin

Bilaga

Förslag
till
kungörelse om ändring i statens allmänna avlöningsreglemente
den 30 juni 1948 (nr 436)

Härigenom förordnas, att följande författningsrum i statens allmänna avlöningsreglemente den 30 juni 1948¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, nämligen dels de allmänna bestämmelserna i 1 § 1 mom., 3 § 1 mom. och 32 §, dels ock de särskilda bestämmelserna i 28, 29 och 33 §§, 35 § 3 mom. samt 39 §.

1 §.

Reglementets tillämpningsområde m. m.

- 1 mom. Detta reglemente — — — av övningslärare;
e) rektor och ämneslärare vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala ävensom rektor vid seminariet för huslig utbildning i Umeå och rektor vid Göteborgs skolköksseminarium;
f) rektorer, lärare — — — riksdagens beslut.

3 §.

För reglementets tillämpning grundläggande bestämmelser

- 1 mom. I reglementet — — — särskilda bestämmelserna.
Med *universiteten* — — — och skogshögskolan.
Med *läroverk m. fl. läroanstalter* avses försvarets läroverk, de allmänna läroverken, statens skolköksseminarium, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blindas, vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, skolorna för döva, de högre tekniska läroverken, konstfackskolan, sjöbefälsskolorna, de högre kommunala skolorna, privatläroverken, fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, seminariet för huslig utbildning i Umeå, Göteborgs skolköksseminarium, särskolorna och epileptikerskolorna.
Med *länsstyrelserna* — — — med landshövding.
Med *statens* — — — Södertälje kanalverk.

28 §.

De fall då löneavdrag skall tillämpas**B. Särskilda bestämmelser***Högsta domstolen. Regeringsrätten. Häradsrätterna*

¹ Senaste lydelse, se
beträffande de allmänna bestämmelserna i 1 § 1 mom. och 3 § 1 mom. samt de särskilda bestämmelserna i 28, 33 och 39 §§ 1955:319,
beträffande de allmänna bestämmelserna i 32 § 3 mom. 1954:760,
beträffande de särskilda bestämmelserna i 29 § 1955:653, samt
beträffande de särskilda bestämmelserna i 35 § 3 mom. 1954:342.

*Försvaret**Konjunkturinstitutet**Läroverk m. fl. läroanstalter. Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården**Konsthögskolan. Musikaliska akademien med musikhögskolan. Universitetet och vissa högskolor. Farmaceutiska institutet. Gymnastiska centralinstitutet. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. Statens anstalt för fallandesjuka**Provinsiälläkarstaten. Veterinärstaten**Lots- och fyrstaten*

1. Vid tjänstledighet — — — fall sjukpenningavdrag.

2. Extra ordinarie tjänsteman, som är anställd å sådant tjänstefartyg eller fyrskepp, vilket är upplagt under viss del av året, skall vidkännas B-avdrag för tid, under vilken han till följd av upplägningen ej tjänstgör och varunder han ej åtnjuter semester, varjämte bestämmelserna under V skola äga motsvarande tillämpning. För tjänsteman å fyrskepp skall dock B-avdrag icke tillämpas under sådan förut avsedd tid, varunder tjänstemannen i enlighet med vad därom särskilt föreskrives är berättigad åtnjuta tjänstefrihet.

*Länsstyrelserna**Statens affärsdrivande verk*

29 §.

Semester och däremot svarande annan ledighet**B. Särskilda bestämmelser***Högsta domstolen. Regeringsrätten. Nedre justitierevisionen. Hovrätterna. Kammarrätten**Utrikesdepartementet. Beskickningar och konsulat**Försvaret**Karolinska sjukhuset. Serafimerlasarettet. Statens sinnessjukhus. Statens anstalt för fallandesjuka. Statens alkoholistanstalt å Venngarn**Läroverk m. fl. läroanstalter. Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården**Konsthögskolan. Musikaliska akademien med musikhögskolan. Universitetet och vissa högskolor. Farmaceutiska institutet. Gymnastiska centralinstitutet. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut**Socialinstitutet i Stockholm*

Provinsiälläkarstaten. Veterinärstaten

Lots- och fyrstaten

För å fyrskepp anställda tjänstemän skall årssemestern omfatta det antal dagar, som här nedan angives för den tid under kalenderåret, varunder vederbörande fyrskepp beräknas vara påmönstrat, nämligen

för tjänstemän tillhörande avdragsgrupp 1 eller 2: 12 dagar med tillägg av 4 dagar för varje hel mångfald av 14, varmed antalet påmönstringsdagar beräknas överstiga 150, samt

för tjänstemän tillhörande avdragsgrupp 3: 15 dagar med tillägg av 5 dagar för varje hel mångfald av 14, varmed antalet påmönstringsdagar beräknas överstiga 150.

Vid tillämpningen av föreskrifterna i föregående stycke må, i den utsträckning som följer av bestämmelser meddelade av Kungl. Maj:t, med påmönstringstid jämställas tid, varunder tjänsteman kan beräknas ej skola tjänstgöra till följd av uppläggning av fyrskepp.

Därest tjänsteman — — — överstiga årssemestern.

Länsstyrelserna

32 §.

Gottgörelse för övertidstjänstgöring m. m.**A. Allmänna bestämmelser**

1 mom. Där innehavare — — — självständigt befäl.

Med övertidstjänstgöring — — — vederbörande myndighet.

Med arbete — — — nu sagts.

2 mom. Gottgörelse för övertidstjänstgöring utgår i form av antingen ledighet från annan tjänstgöring, *kompensationsledighet*, eller kontant *övertidersättning*. Gottgörelse skall, där ej särskilda skäl annat föranleda, utgå i den form, som önskas av tjänstemannen.

Tiden för kompensationsledighet skall motsvara en och en halv gång den tid övertidstjänstgöringen omfattat. Kompensationsledighet för arbete, som utförts å kvalificerad övertid, skall likväl, om den beredes å annan tid än sådan, å vilken övertidstjänstgöring anses utgöra arbete å kvalificerad övertid, omfatta dubbelt så lång tid som den, varunder övertidstjänstgöringen fullgjorts.

Övertidersättningen för timme vid arbete å enkel övertid och vid arbete å kvalificerad övertid framgår av statens grundlöneförordning. För tjänsteman skall, där ej annat följer av beslut eller bestämmelser som meddelats av Kungl. Maj:t, tillämpas den övertidersättning, som gäller för den löneklass och ortsgrupp, efter vilken han åtnjuter lön. För övertidsarbete, som utförts å högre tjänst, utan att tjänstemannen i denna tjänst åtnjuter vikariatslön, skall dock övertidersättningen utgå med belopp, som gäller för löneklassen närmast över den, efter vilken tjänstemannen åtnjuter lön, eller för den högre löneklass, som utgör lägsta löneklassen inom den uppehållna tjänstens lönegrad. För övertidsarbete, som frivilligt utförts å lägre tjänst, må övertidersättningen icke utgå med högre belopp än som gäller för högsta löneklassen i den lägre tjänstens lönegrad.

I intet fall må övertidersättning utgå enligt högre löneklass än den 25:e.

3 mom. Där *tjänsteman*, som är anställd för *avkortad tjänstgöring*, undantagsvis måste anlitas för tjänstgöring jämväl å sådan dag eller del av dag, under vilken han med hänsyn till den för honom gällande anställningen eljest icke skolat tjänstgöra, äger han härför åtnjuta *fyllnadslön*. Denna skall

för hel dag vara lika med daglönen och för del av dag utgöras av den därpå belöpande delen av daglönen. Med daglön förstås härvid det belopp, som skulle hava utgjort tjänstemannens daglön, om han varit anställd för full tjänstgöring.

Vad i första stycket sägs skall gälla jämväl vid förordnande att uppehålla annan tjänst, som är lika hög som eller högre än tjänstemannens egen tjänst, så framt icke vikariatslön utgår.

33 §.

Särskilda ersättningar

B. Särskilda bestämmelser

Utrikesdepartementet. Beskickningar och konsulat. Försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer

1. Tjänsteman vid utrikesförvaltningen med stationering utom Europa må på där-om gjord framställning kunna av Kungl. Maj:t beviljas bidrag för resa till Sverige under semester högst en gång vart tredje år eller, när särskilda skäl tala därför och fråga är om tjänsteman med stationering i land med särskilt hälsovådligt klimat, högst en gång vartannat år. Bidrag må icke beviljas med högre belopp än som motsvarar kostnaden för biljetter till Stockholm och åter till stationeringsorten för tjänstemannen och hans hustru ävensom hans barn under 19 års ålder. Om kosthåll ingår i biljettpriset, skall skäligen avdrag göras för kosthåll under resan. Kungl. Maj:t äger föreskriva de särskilda villkor för åtnjutande av resebidrag, som må finnas lämpliga.

2. Kabinettsekreteraren i — — — för år.

3. a) Tjänsteman vid — — — särskilt anges.

Ortstillägg utgår — — — och attaché.

Barnbidrag utgår — — — det föranleda.

Tjänsteman, som — — — efter förflyttningen.

För barn — — — för barnet.

Barnbidrag utgår — — — och attaché.

Utomeuropeiskt tillägg — — — såsom löjtnant.

Chargé d'affarestillägg — — — för år.

Bidrag för inköp av bil utgår, därest tjänsteman vid utrikesförvaltningen för första gången förordnats att med ställning som sändebud tjänstgöra såsom chef för beskickning eller permanent delegation eller att i egenskap av generalkonsul tjänstgöra såsom chef för generalkonsulat, med 10 000 kronor.

Ersättning för hållande av bil utgår, därest tjänsteman vid utrikesförvaltningen innehar förordnande att med ställning som sändebud tjänstgöra såsom chef för beskickning eller permanent delegation eller att i egenskap av generalkonsul tjänstgöra såsom chef för generalkonsulat och för tjänsteutövningen använder sådant fordon, med ett belopp för år, som motsvarar summan av dels det för diplomatisk personal å stationeringsorten gällande priset för 2 000 liter bensin, dels kostnaden för försäkring å tjänstemannen tillhörig bil, omfattande såväl ansvarighetsförsäkring som försäkring för skada å bilen, dels kostnaden för hyra av bilgarage, därest sådant ej kostnadsfritt tillhandahålles tjänstemannen, dels ock 500 kronor.

Ersättning för — — — stationering utomlands.

Förflyttningsbidrag utgår — — — inom utrikesförvaltningen.

Språktillägg utgår — — — må utgå.

b) Ortstillägg, barnbidrag — — — utom verksamhetsområdet.

c) I fråga — — — förhöjda tilläggsförmåner.

Vid tillämpningen — — — egen tjänst.

4. Tjänsteman tillhörande den diplomatiska eller konsulära personalen, vilken efter tjänstgöring utomlands i utrikesdepartementet innehar eller på förordnande

uppehåller tjänst såsom andre eller förste sekreterare (motsvarande) eller högre tjänst och icke uppbär representationsbidrag, äger efter prövning av ministern för utrikes ärendena åtnjuta *hemmatillägg* under högst tre år efter återkomsten till Sverige och efter prövning av Kungl. Maj:t under ytterligare högst två år.

Hemmatillägg utgår med nedan angivna belopp för år räknat, nämligen:

4 000 kronor för gift tjänsteman, som uppbär lön enligt lägst 37 lönegraden,

3 000 kronor för gift tjänsteman, som uppbär lön enligt lägst 29 lönegraden, samt

2 000 kronor för gift tjänsteman, som uppbär lön enligt lägst 25 lönegraden.

För ogift tjänsteman utgår hemmatillägg med hälften av det för gift tjänsteman tillämpliga beloppet.

Hemmatillägg skall avstås för tid, varunder tjänsteman vidkännes C-avdrag å lönen av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag.

Försvaret

Universiteten och vissa högskolor

Läroverk m. fl. läroanstalter. Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården

Folkskolinspektionen

Lantbruksattachéerna

Flyinge hingstdepå och stuteri

Provinsialläkarstaten

Länsstyrelserna

Statens affärsdrivande verk

35 §.

Lönstillägg vid vissa slag av tjänstgöring

3 mom. Flygtillägg m. m.

Försvaret

Beställningshavare, som — — — månad räknat:

Beställningshavare, tillhörande lönegrad	Flygtillägg i befattning såsom								
	flyg- förare, kronor	flyg- spana- re, kronor	provflygare		kontrollflygare		flyg- signa- list, kronor	färd- meka- niker, kronor	meteo- rolog, kronor
			flyg- förare, kronor	övriga, kronor	flyg- förare, kronor	övriga, kronor			
Ma, Me 19 (löjtnant), Ma 23	390	390	480	—	—	—	330	—	—
Ma 27—37, Cp 6	450	390	480	—	—	—	330	—	—
Ca, Ce, Cf, Cg 15—22..	—	—	—	300	390	180	—	300	180

2. Flygtjänstgöring skall — — — för flygvapnet.
3. Flygförare, som — — — månad räknat.
4. *Elevtillägg* utgår — — — till flygspanare.
5. Flygtillägg, flyglärartillägg — — — intet tillägg.
6. Har beställningshavare — — — halvt flygtillägg under ytterligare högst ett år.
- Beställningshavare, som — — — av flygtillägget under ytterligare högst ett år.
7. Därest beställningshavare — — — fortsatt flygtjänstgöring.
8. Beställningshavare, vilken — — — Kungl. Maj:t.
9. Beställningshavare, som — — — följande belopp:

Därest till flygtraktamente berättigad militär eller civilmilitär beställningshavare eller civil tjänsteman under deltagande i flygning drabbas av olycksfall, varav föranledes sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, äger han under tjänstledighet till följd av olycksfallet åtnjuta flygtillägg, beställningshavare eller tjänsteman, som avses under 1 i tabellen ovan, med 150 kronor och annan beställningshavare eller tjänsteman med 210 kronor, allt för månad räknat. Dylikt flygtillägg må utgå under en tid av högst 2 år.

10. För beställningshavare — — — beteckningen Ma.
11. Erforderliga föreskrifter — — — vederbörande myndighet.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Angående flygtraktamente till tjänsteman, vilken deltagar i meteorologiska observationsflygningar, ävensom angående flygtillägg till tjänsteman, som under deltagande i sådan flygning drabbas av olycksfall, varav föranledes sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, gäller vad Kungl. Maj:t därom förordnar.

Rikets allmänna kartverk

39 §.

Tjänstedräkt och tjänstetecken m. m.

B. Särskilda bestämmelser

Försvaret

1. För militära — — — nedan sägs.
2. Innehavare av — — — centrala förvaltningsmyndighet.

I vad — — — Kungl. Maj:t.

3. *Beställningshavare, tillhörande någon av lönegraderna Me och Mg 10 samt Me 11, fältflygare och flygnavigatör tillhörande någon av lönegraderna Me 14 och Me 16 ävensom hjälptechniker vid flygvapnet* må såsom *lån* erhålla beklädnad och övrig för tjänsten erforderlig utrustning. I den mån fråga icke är om persedlar, vilka enligt punkt 4 a) här nedan må utan ersättning utlånas till ordinarie beställningshavare, skall vederbörande härför månadsvis i efterskott erlagga *ersättning* med belopp, som fastställs av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande centrala förvaltningsmyndighet. Ersättningen skall i fråga om uniformspersedlar motsvara hälften av statsverkets beräknade självkostnad och beträffande övriga persedlar hela självkostnaden.

4. a) *Annan beställningshavare* — — — hörande utrustning.

I övrigt — — — viss tid.

b) Sådan under a) avsedd beställningshavare, som är skyldig att innehava tjänstedräkt, äger, ordinarie furir vid tillträddandet av den ordinarie furirsbeställningen och annan beställningshavare vid tillträddandet av första ordinarie eller extra

ordinarie beställning, uppbära *ekiperingshjälp* med 750 kronor, om han icke i annan tidigare anställning vid försvaret uppburit *ekiperingshjälp*.

c) För underhåll — — — prövas skäligt.

Rätt till — — — centrala förvaltningsmyndighet.

Läroverk m. fl. läroanstalter

Hushållningssällskapen. Skogsvårdsstyrelserna

Länsstyrelserna

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1956.